

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 23 — Cor
Pe jumătate an 14 — „
Pe 3 luni . . . 7 — „
Pe o lună . . . 2-40 „

Pentru România și
străinătate:

Pe un an . . . 40 — franci

Telefon
pentru oraș și interurbane
Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACTIA
și ADMINISTRAȚIA:
Strada Zrinyi N-rul 1/a.

INSERTIUNILE

se primesc la adminis-
trație.

Mulțumite publice și Lee
deschis cu la șirul 20 fil.

Manuscrisurile nu se in-
napoiază.

Studentimea noastră.

În fața congresului general al studenților români de pretutindeni.

Peste o lună de zile se va ține, la Craiova, congresul general al studențimei române de pretutindeni.

În fața acestui eveniment de așa de mare însemnătate în viața sufletească a studențimei române de pretutindeni, credem că-și pot avea locul câteva reflecțiuni asupra activității studențimei noastre din Ungaria, reflecțiuni care de altfel — și fără de aceasta — nu pot fi împiedecate de a se produce la marea adunare universitară dela Craiova.

Congresele studențești, inaugurate prin cel dela Iași din Septembrie 1909, în afară de chestiunile de ordin special studențesc care au fost dezbătute, au adus în viața studențimei, formarea unui nou factor moral, care nu a fost prevăzut de programul aranjatorilor, dar care va avea o influență hotărâtoare în viitoarea ei orientare.

Congresul acesta a deșteptat o apropiere, o cunoaștere între diferite elemente ale generației studențești din 1909.

Acolo s'au cunoscut, au legat prietinie o sumă de elemente, care astăzi se găsesc în diferitele părți ale teritoriului locuit de Români, în serviciul idealului național, luptând după necesitățile împrejurărilor speciale, dar între hotarele aceleiași discipline de jertfă pentru binele neamului.

Prin contactul provocat de acest congres, s'a făcut apoi un pas hotărâtor în popularizarea chestiunilor, a dificultăților și a năzuin-

țelor speciale ce stăpânesc viața neamului în diferite părți.

Chiar și la congresul din Iași care avea un program precis, limitat mai mult la chestii de organizare, partea cea mai remarcabilă a activității congresului și care a constituit o adevărată surprindere pentru cei peste o mie de universitari care au participat, a făcut-o comunicările diferiților delegați ai studențimei asupra vieții naționale române în diferitele regiuni și asupra *rolului jucat de studențime în dezvoltarea ei*.

Prin aceste comunicări făcute cu o rară competență s'a oferit corpului studențesc o imagine cât se poate de clară despre lupta națională în diferite localități. Acolo li-s'a *revelat* munca ce studențimea română a dus-o în unele părți și despre care colegii lor din alte părți nici idee nu aveau.

Acolo s'a văzut cât de mari jertfe a făcut studențimea din Bucovina, de pildă, în acțiunea din regenerare a neamului românesc pe terenul politic, economic și social și în lupta de recucerire a pozițiilor pierdute, din mâna Rutenilor și a Jidanilor.

Asemenea revelațiuni au contribuit mai mult de cât toate îndemmurile, la deșteptarea aceluși spirit de emulație pe terenul faptelor frumoase care singur poate da un obiectiv demn ambițiilor tinereții.

Astfel în deosebire de opinia, dacă putem zice așa, regională, sub ochii căreia elementele universitare din fie-ce regiune aveau să-și împlinescă menirea lor de factor activ și înaintat al neamului, s'a format o *conștiință universitară generală* superioară, mai exigentă și mai grea de mulțumit intru cât dispune

de termeni de comparație, pe care-i găsește în activitatea studențimei din alte părți.

În fața acestei conștiințe, la Craiova, studențimea română de pretutindeni prin delegații săi, va avea să dea seamă de activitatea ce a desfășurat-o în acești trei ani trecuți dela ultimul congres din Iași.

Vor vorbi Bucovenenii, vor vorbi colegii dela București, își vor spune cuvântul frații macedoneni. Fiecare va veni cu faptele sale, cu activitatea sa. Va trebui să vorbim și noi studențimea română din Ungaria. Ei bine cu ce ne pregătim noi?...

Studențimea noastră, relativ așa de puțină la număr, din anul prefacerilor sociale și naționale 1848, când s'a validat cu atâta bravură căzând cu arma în mână pe câmpul de luptă, și până în ziua de azi, a luat tot mai puțină parte activă la viața politică și culturală a neamului nostru. La 1892 când a lansat acea vestită „Replică”, care a pus în mișcare toată lumea ungurească, s'a crezut un moment că avem de înregistrat începutul unei nouă epoce de activitate studențească, dar ne-am înșelat, căci afară de editarea „Luceafărului” în 1902, alt semn de viață mai intensivă n'am observat la studenții noștri dela acea dată până în ziua de azi.

Să nu ni-se amintească de serbările societății „Petru Maior”, căci pentru reușita și strălucirea acelor studenții noștri n'au contribuit cu nimic, ci numai Vienezii împreună cu bătrânii noștri. An de an a trecut în mod automatic, până ce deodată ne-am trezit că s'au împlinit 50 de ani de existență. Cu ce ne-am prezentat *noi, studenții*, în fața acelei prăzniri de o jumătate de veac, a celei mai

Târgul de fote din „Găina”.

— Note și impresii. —

A fost într-o după-amiază de vară... Ademenit de un vântuleț răcoritor, ce bătea dinspre piscul ascuns în zări al „Găinei”, chemat de dragostea neînțeleasă, ce li-am purtat-o pe vremuri, prind în mână bățul de hoimar pribeag și plec la „Târgul de fete”.

„Târgul de fete”!... Expresia în sine are ceva din coloritul barbar al vremurilor de restriște, dar adevăratul ei înțeles e plin de o nevinovată și dulce poezie*).

* Notă: Originea „Târgului de fete” ar fi următoarea:

În vremurile vechi, când comunicația între satele răslețe ale moșinei, nu prea era de învâllat, frumoșii Fet-Frumoși ai Munților-Apuseni trebuiau să se avânte în aventuri prea riscate pentru a face cunoștință Cosinzencilor-păstorite cu par băclat și fața rumenă, vioale. — Astfel luând în combinație chiar numele acestor „dărz” putem deduce la o întâlnire stabilită printr-o convenție făcută pe muntele „Găina”. Că această întâlnire într-un fel de „serată de cunoștință”, de ce să stabilim tocmai pe muntele „Găina” am putea-o explica din două cauze: întâi pentrucă „Găina” e așezată toc în centrul semicercului, pe a cărui periferie se află unele de pria împrejurime ca: cele trei Vidre, Bulzești, Tornatecul etc.; apoi pentrucă poziția „Găinii”

Abandonând „cărutele”-vagoane improvizate pentru excursioniști și mai improvizate — am plecat *more maiorum* — pe jos — cu încă vre-o doi

Pornind din Hălmăgel dealul, ce se întinde din crângul „Codrinești” (o parte a Hălmăgelului) ni-a fost un credincios tovarăș de drum purtându-ne pe coama-i până la locul principal de popas „Tăturile”, o mândră poiană, ce se întinde sub piscul „Găinii”.

De câte ori am făcut drumul acesta, întotdeauna am aflat câte ceva nou de admirat în această sublimă panoramă a naturii! Dealurile, muntii, poiențele, prin cari șerpuiesc pârâiașe de argint toate ți-se perindează înaintea ochilor, ca într'un caleidoscop uriaș, sublim oferit de atotputernica Mamă-Natura. Nu voi uita niciodată eselamațiile de admirație ale unei româncuțe voinice, cu ochi negri cristalini, care pentru prima dată gusta o astfel de priveliște și o admira în limbașul gustului rafinat dela orașe...

După o călătorie de câteva ceasuri ajungem în pădurea de „Sub Tăuri”. Inoptase de-abinelea,

e cea mai splendidă între a tuturor munților din împrejurime.

Dealtcum cercetările mai amănunțite le vom lăsa în seama istoricului-folklorist scrupulos, care de bună seamă ar găsi date referitoare la acest obicei și în arhiva fruntașei comuna Vidra-de-jos, satul natal al marelor lanu.

Drumul din pădure se deschide înaintea noastră ca un tunel uriaș, prin care aveam să trecem pe tărâmul locurilor neprihănite. Intrăm... Nu mai vedeam nimic. Numai niște fole de hârtie improvizate ne-au scos din poziția nu totemai plăcută de-a putea petrece o noapte scriburind prin fundul vreunei prăpastii: — Hârtia era pe sfârșite; gluma începea să se îngroașe... Deodată aud pe cineva de lângă mine strigând „Uite focurile!”... și-mi venea să-l sărut de bucurie, pe tovarășul, care zărise mai curând focurile aprinse în „Tăuri” de cei cari sosiseră mai înainte... Era, ca și când un matroz de pe o corabie rătăcită ar fi restit cuvântul mântuitor: „Pământ”!...

O bună parte din petrecerea împreună cu „Târgul Găinii” se desfășoară în „Tăuri”, cu descrierea, că aici își petrec numai străinii, oaspeții veniți la „târg”. Focurile mari, uriașe, pe cari sunt aruncați arborii pe de-antregul; siluete de pe marginea focurilor, dunga groasă și dogoritoare de lumină roșietică, care se joacă alungându-se cu bezna păceoasă, te transpun într-o feerie dulce, care-ți amintește de poveștile cu uriașii așezați pe lângă focuri mari așteptând să le pice în mână vre-un îndrăzneț fătrumos...

Aici ar fi și locul de dormit pentru ca re-creându-te să poți urea piscul în zori de zi... Aș, de dormit vorbă să fie! Chiniurile, cântecele, poveștile, cărora le ține izonul câte-un taraf de lăutari și a căror gamă se perde într'un vuiet a-

vechi societăți studențești? *Cu nimic!* căci almanahul cel slab dela 1900 și tipărirea „Istoriei lui Petru Maior” nu sunt opere de o așa de capitală importanță, încât să umple golul celor 50 de ani de somnolență, petrecută între „calabărul” din cafenele și cursurile dela universitate.

Și în jurul nostru, în sufletele tinerilor studenți din alte țări, se petreceau prefaceri mari, adevărate revoluțiuni sufletești, care-i îndrepta pe tineri dela petrecerile lor obicinuite, spre poporul de jos, spre cei părăsiți de Dumnezeu și lipsiți de lumină. În viața politică și culturală a neamului lor acești tineri svăpăiați și însuflețiți aduceau, dacă nu o notă nouă, în tot cazul însă, un ferment care ținea masele într-o continuă agitație.

Colegii noștri din România au încetat de a mai fi agenții electorali ai partidelor politice rotative, și în loc de demonstrațiile sgomotoase și ieftine dinaintea legațiilor austriace și rusești, studențimea sub farmecul noii mișcări naționaliste, a început să înființeze prin sate și prin mahalalele orașelor case de cetire, să ție conferințe și să organizeze muncitorii.

Care student dela noi din Ardeal s'a gândit vr'odată să ție vr'un curs cu analfabeții români de pe la orașe, cum făc studenții din Bucovina? Câți studenți de ai noștri au ținut conferințe prin orașele și satele noastre în primăvara aceasta, când cu ocazia serbării centenarului dela răpirea Basarabiei tot neamul nostru se sbătea cuprins de o imensă durere sufletească? În cafenelele din Cluj și din Budapesta ecoul acestei nemărginite dureri nu s'a simțit de loc! Și cei cari ne-ar fi sprijinit cu această ocazie ar fi fost dușmanii noștri, Ungurii, căci ei nu puteau privi decât cu ochi buni această mișcare îndreptată împotriva Rusiei. Ce atitudine a luat tinerimea română din Ungaria față de chestiunea episcopiei greco-cat. maghiare? S'a auzit măcar un glas, s'a mișcat măcar un om?

Din cei peste 800 de studenți dela școlile superioare din Ungaria și din străinătate nu s'au remarcat decât doi sau trei oameni muncitori, cari promit, în colo, ceilalți sunt simpli candidați de posturi mai mult sau mai puțin grase și comode. Nici o dragoste de mun-

că extrașcolară, nici un spirit de jertfă tinerescă, absolut nimic nu ne preocupă.

Cei cari privesc cu mai multă durere această sterilitate regretabilă sunt bătrânii noștri, sunt conducătorii neamului românesc din Ungaria. I-am văzut de multeori umblând printre tinerimea din Pesta și din Viena, căutând, cu lampa lui Diogene în mână, pe un om mai desgliețat, mai cult, mai promițător și îndepărtându-se apoi cu amărăciunea în suflet din mijlocul „viitorilor conducători ai neamului”, cari țin foarte mult la dunga impecabilă a pantalonilor lor și la monoculul lor sfidător, dar nu dau probe de o superioară cultură românească, nici de un program cu vederi mai largi.

E adevărat că această stare de lucruri e rezultanta culturii străine ce o căpătăm în școalele medii. E adevărat că știința și naționalismul unui Șeghescu și Alexici nu pot să producă eroi, dar tot așa de adevărat e că toate aceste lipsuri se pot înlătura prin cartea românească din bibliotecile noastre, prin cercetarea cursurilor dela Valeni și prin educație proprie.

Am făcut aceste constatări pesimiste în fața congresului studențesc din toamna aceasta. Un congres studențesc, cum a fost cel din 1909, e un parlament al tinereții studioase, în care viitorii bărbați își dau seama de toate chestiunile culturale și naționale ale neamului lor. La congresul acesta, când studenții români de pretutindeni vor face bilanțul activității lor din ultimii trei ani, noi cu ce ne vom prezenta? Ne vom mulțumi numai cu vr'o câteva fraze sforăitoare ca în 1909 la Iași, când chiar cei din Basarabia s'au prezentat așa de strălucit, făcând un raport amănunțit despre starea culturală, economică și politică din Basarabia?

Nu știm dacă studențimea română din Ungaria va putea participa la această adunare culturală a colegilor și fraților săi.

Se poate ca și de astă dată să se aplice măsura de revoltătoare samavolnicie care a fost luată de cătră guvernul coalițiunii, în 1909.

Dar ori-cum, faptele vorbesc dela sine. Și dacă studențimea română din Ungaria nu va figura în persoană, abținerea ei silită ar

putea să strige cu atât mai mult în fața fraților săi, când în conștiința acestor frați s'ar perinda icoanele izbânzilor noastre din acești trei ani.

Când însă asemenea izbânzi nu se pot aduce, locul studențimei noastre în bilanțul general nu poate fi ocupat decât de un mare semn de întrebare, care constituie și un mare blam.

Un student.

Din Basarabia noastră. Se anunță că a fost numit ca guvernator al Basarabiei nobilul M. E. Ghilchen.

Noul investit, în dorința de a cunoaște cât mai bine provincia ce i s'a incredințat spre administrare, va întreprinde în curind o călătorie prin cele mai de seamă centre locuite ale Basarabiei. Acestei călătorii îi va pune stărușit prin o altă pe tot cursul Prutului, pentru care scop s'au și dat ordine Navigațiunii Dunărene Rusești să pregătească un vapor special pe care să-l pună la dispoziția guvernatorului.

Găsi-va oare ecou în sufletul noului numit nevoile celor mai blânzi dintre supușii stântului țar, Moldovenii?

*

Stările scandaloase din Croația. Într'un număr mai recent al ziarului vienez „Arbeiterzeitung” găsim înșirate cele mai noi isprăvi ale satrapilor guvernului ungar. Toate stau în legătură cu figura odioasă a comisarului regesc Cuvaj care pe lângă alte multe însușiri ce le are se pricepe de minune cum să reguleze afacerile financiare ale țării. Pe vremea când a fost numit în calitate de comisar regesc, viața țării era goală. N'a trecut mult timp și Cuvaj a găsit izvoare bogate de venit. Și-a aruncat ochii asupra notarilor regesti. Pe aceia dintre notari cari făceau parte din vre-un partid opoziționist pur și simplu îi despoia de o parte din venite așa că-i împărția cercul notarial în două și chiar în trei părți, punând în fruntea noilor notariate aderenți declarați de ai regimului. Cercul notarial al notariului regesc Dr. Goitan e unul dintre cele mai bune. L-au pus în fața alternativei, că ori va primi să fie membru în comisia comisarului ori la caz contrar îi vor împărți cercul în mai multe părți. Dr. Goitan a fost silit să se plece voinței comisarului. În

surzitor, îți spărie somnul din oase făcându-te să uiți oboseala de peste zi vrând-nevrând să iai parte la petrecerea vioaie, sgomotoasă a țărânului hâtru și mucalit.

Rupți de oboseală ne retragem într'un târziu la marginea poienii, ca să ne odihnim pentru a doua zi. După o odihnă de-o jumătate cias pe moalele mățasos al ierbii, care savură un parfum plin de sănătate ne trezim cu niște picuri reci și mărunti, pe cari zarea nouroasă începuse să-i cearnă deasupra noastră... Aș fi dorit ploaia ori când, numai atunci nu... Prea eram în toropeala îmbrățișării unui vis îmbinat cu realitatea fantastică surzătoare.

A doua zi — Diminecă — suntem pe vârful „Găinii”. Prima impresie de aici n'a fost tocmai poetică. Nu ne-au impresionat plăcut frazele de o muzicalitate aspră, nu tocmai cuviincioasă, rostite în ungurește de un individ adăpostit în casa de pe pisc și îmbătat nu de românescul aspect măreț al zilei, nici de farmecile privești, ci de prozaica și neînțasă — bere!...

Trecând peste acest neînsemnat incident ne îndreptăm spre târg. Aspectul e nedescris de frumos. Podeul mic, ale cărei trei cornuri le țin cele trei creste de munte, mișună de furnicăre de lume. În cete răslețe își ocupă moțimea adunată corturile de frunză verde și își așază tarafele de lăutari... Incep jocurile... La sunetul lăutelor acompaniat de clarinete și cavaleri tinerimea moților frământă pământul, în salturi istețe și vitejești.

De altă parte un șir de „moațe” zdravene doinesc din tulpă... O ceață groasă se lasă peste munte. „Cam așa va fi fost și la „Fântânele” și „Roșia” — îmi spune un domn tânăr, cu care mă plimbam printre ele... M'a prins un fior de emoție... De pe fața îmbujorată a tovarășului meu am înțeles, că face aluzie la serviciul de „horniști”, pe care „moațele” voinice l-au făcut bărbaților lor viteji în vremurile de restriște... Da, da, ele au făcut mai mult, decât toate damele evului mediu răsboinic... Acele îmbărbătau *atunci* pe cavalerii lor cu cuvântul numai, orbite de autoritatea, ce o aveau în fața lor, pe când aceste din urmă își îmbărbătau cu fapta și *acum* pe propriii lor soți, pătrunse fiind și ele de sfîntenia luptei, pe care ei o purtau.

Dar să lăsăm. La ce am mai răscoli vatra trecutului, pentru ca să-i frământăm cenușa cu lacrimi?...

Petrecerea aceasta în mijlocul naturii libere te *inalță*, te ridică într'o sferă de mai sus, făcându-te să ți tresalte inima de plăcere și mândrie...

Acum e vremea cunoștințelor... Vezi făcăi numai vorbind pe șoptite cu fete sficioase, naive...

Ți-se deslășură înainte idile cari de cari mai fermecătoare în simplitatea lor... Văd o scenă drăguță: doi tineri, după ce desigur se făcuse logodna, își împărțeau giuguilindu-se un ou, semnul fericirii și a credinței casnice. Era atât de drăguță această îndrăgostire.

În alt loc își petrec „bătrânii”, cari pe lângă câte un pahar de vin, ori de „rozolie”, — beutura lor specială — își povestesc prietenilor și cunoscuților păsurile de peste ani, sau vorbesc sficioși despre cei duși pe altă lume. În mijlocul acestora observ o femeie cu părul de un alb strălucit. „E verișoara lui Iancu — îmi spune cu preot născut pe acele plaiuri — e tovarășa lui de copilărie!” „Ce frumoasă trebuie să îi fost femeia aceasta în vremea ei” — îmi spune frumoasa românească de lângă mine...

Mă uit lung la fața brăzdată de lungul anilor ai verișoarei lui Iancu... Era par'că o notă de tristețe în vorba apăsată și clară a acestei martore a vremurilor dârze.

Ieșind din învălmășeala „Târgului”, la marginea căruia „moții” își vând produsele lor — tulnice și frumoase sculpturi în lemn — și profitând de vremea limpede, ce se făcuse pentru câteva timp, am trecut piscul dinspre răsărit al „Găinii”. Peisajurile cele mai mărețe se oferă aici ochiului spre privire! Înainte se întinde în zări valca Arieșului, pe care „râul” nume dat de moți Arieșului — o strătaie în zig-zaguri ca o mică pantă de argint. La dreapta vezi mușcă pleșuvi luând forme cari de cari mai bizare, printre cari sunt presărate ici colo casele din Balzești, Vidra și Tomnatec.

În depărtări undeva, zărești vârful sferic al „Rotundului”, în jurul căruia se țes cele mai fantastice povești.

schimb alții cari fuseseră suspendați pentru ne-regularități grave din posturile lor, n'aveau decât să se înscrie în partidul banului și reîntrau imediat în funcțiile bănoase de unde au fost scoși odată. Afirmatia aceasta o ilustrează mai bine cazul notarului regesc Dr. Kramer. Pe un nepot al său, deși incapabil și pe lângă asta și imoral, comisarul l-a trecut în mai puțin de două luni printr-o serie de posturi inferioare și acum în urmă l-a numit comisar regesc.

Pe aderenții opoziției Cuvaj îi persecută unde poate. În contra advocaților Dr. Budisavlevici și Dr. Magdici, cari în procesul de tratare de patrie și lesă-majestate au figurat ca apărători, a pornit o goană sistematică. Într'un proces ce l-au avut de curând, ambii advocați au fost condamnați la o amendă grea în bani și mai multe luni închisoare. Pe studentul Sôvârny l-au condamnat la închisoare de 6 săptămâni, fiindcă a declamat într-o crâsmă o poezie, în care după fiecare strofă revenia rețenul: „Pentru ce nu l-a nimerit?” În cuvintele acestea, zicea procurorul, se face aluzie la gloanțele lui Juchici cari au fost îndreptate asupra lui Cuvaj și nu l-au nimerit.

*

Din secretele anexiunii. „Südslavische Correspondenz” primește din Cetinje următoarea informație: În coloanele ziarului „Pravda” din Belgrad a apărut de curând un articol din penan generalului sârb Mastelnici, și în legătură cu acest articol se publică în traducere sârbească tratatul secret ce afirmativ s'a încheiat la 1907 între monarhia austro-ungară și între Muntenegru. Semioficiosul „Cetinski Vjestnik” revenind asupra acestui document spune că e o lucrare apocriafă, datorită conducătorilor politice sârbești, făcând cu scopul ca să arunce asupra Muntenegrului responsabilitatea pentru eșecul ce l-a suferit Serbia când cu anexiunea. Autorii documentului apocriaf vreau să provoace acum aparenta că Serbia numai pentru aceea a trebuit să cedeze monarhiei, fiindcă nu era sigură de sprijinul Muntenegrului, pe când adevărul e că Muntenegru a reținut Serbia dela orice pas serios, și asta din simplul motiv că armata sârbească era pe timpul anexiunii într-o situație cum nu se poate mai proastă.

*

După amiazi târgul nu mai e așa viu, cel puțin în vremurile de acum. Mai demult — povestiau bătrânii — toamai după amiazi era petrecerea în toată ei. Acum însă, de când oficialitatea și-a băgat ghiarele și aici, nu mai găsești întreagă spontaneitatea aceea în manifestatii. Privirile reci și piezișe ale jandarmilor împănati provoacă o reacție egală în purtarea „moșului” obișnuit cu libertatea de mișcare...

Ce dureros îmi pare că sună acum rândurile, odată pline de umor, prin cari un prieten de-al meu îl parodia pe marele Eminescu:

„Și cum vin jandarmii cu pene
„Pier frumoase Cosinzene...”

Pe la 3 d. amiazi pornim agale spre casă cu sulețul încărcat de amintiri plăcute și scumpe picurate în el de atingerea acelor locuri dragi.

Am pus condeiul. — În mîntă-mi însă răsare o căsuță din vremea veche, așa cum am văzut-o într'un clipe, de desubtul cărui sta scris „Casa lui Iancu la Vidra”. Aveam de gând să peregrinez la ea. Vremea grea însă, ce amenința să se deslănțuie m'a împiedecat.

Dar nădăduese, că șirele aceste vor ajunge sub ochii vre-unui vizitor bun și blând, care cercetând acele plaiuri sfinte va depune și pentru mine un sărut pe păreții scobiți de ploaie.

L. Popescu-Hălmăgel.

Misticări ungurești. Ziarul „Pester Lloyd” afirmă, că cu prilejul alegerilor recente din Belgia guvernul belgian a corupt pe alegători într'un mod foarte rușinos. Înainte de alegeri miniștrii au trimis funcționarilor de stat telegrame, în cari li se fac diferite promisiuni, iar alegătorii, cari nu erau funcționari, în cazul când făceau declarații că vor vota cu oamnenii guvernului, primeau mandate postale de câte 5—20 franci. „Pester Lloyd” își exprimă indignarea pentru faptul acesta, constată însă, că pe lângă toată corupția aceasta rușinoasă guvernul a obținut o majoritate de abia 80 mii de voturi.

Numitul ziar își exprimă totodată și părerea, că *întreagă Europa va aproba punctul de vedere al opoziției belgiene, când aceasta nu recunoaște legalitatea guvernului și a majorității, ci le consideră ca usurpătoare ale legii, pentru alungarea cărora orice mijloace sunt permise. Actualmente marile primejdii ale politicii interne din Belgia se ascund tocmai în îndoiala, că actuala majoritate a camerei din Bruxelles reprezintă ea oare voința majorității țării...*

Așa scrie bătrânul „Pester Lloyd”, sluga bine plătită a guvernului unguresc. Față de aceste afirmații noi constatăm, că toate stările lansate despre corupțiile guvernului belgian sunt misticări tendențioase, pe cari „Pester Lloyd” et Comp. le lansează în credința că la noi nimeni nu cunoaște stările din Belgia.

În săptămâna trecută cetisem într'un ziar ovricesc, că opoziția din Belgia luptă din răsuneri pentru sufragiul universal. Afirmatia aceasta a ziarului ovricesc este o adevărată minciună, deoarece se știe, că după concepțiile europene în Belgia este introdus dreptul electoral — deși proporțional — cel mai universal. Deci, numai în urma ăstorfel de stupidități a putui și „P. L.” să acuze guvernul belgian de corupție.

Relevând noi aceasta, constatăm, că în legătură cu „corupțiile” comise de către guvernul belgian „P. L.” stabilește față de acest guvern și unele adevăruri pe cari însă le-a uitat să le stabilească și acasă, unde majoritatea partidului muncii a fost înghelbată prin cea mai mizerabilă și mai spurcată alegere. Aceea ce acest ziar afirmă despre Belgia, în Ungaria s'a întâmplat în realitate. Bătrâna slugă a guvernului a uitat însă aceasta, probabil fiindcă e prea veche și fiindcă strălucirea gologanilor i-a luat vederea ochilor.

*

„Educație națională.” Sub acest titlu imperialistul maghiar „Budapesti Hirlap” însiră într'un prim-articol toate greșelile Ungurilor și sbicuește cu asprime nepăsarea acestora față de mijloacele prin cari s'ar putea obține o bună și laudabilă educație a poporului unguresc. În legătură cu aceste numitul ziar se ocupă și cu cartea contelui Șt. Bethlen („Rapoartele economice din Transilvania”) și constată următorul adevăr:

„...In Transilvania poporul unguresc deși sprijinit pe întreagă puterea statului ungar a pierdut terenul sigur, pământul, izvorul de alimentație al orașelor, satele, față de „Valahii” cari nu se pot răzîma pe această putere. Ce soartă îl așteaptă pe ucel popor, din sufletul căruia a pierit alipirea neștrămutată față de glia din patrie?”

După această mărturisire, cum stăm cu egala îndreptățire a nemaghiarilor, din partea statului, periculațiilor?

O problemă urgentă.

Seminarul din Sibiu.

Di Dr. Onisifor Ghibu, revizorul școlar al arhidiecezei noastre gr.-or., publică în ultimul număr al eminenței reviste dela Iași „Viața Românească”, un articol (semnat cu cunoscutul dsale pseudonim O. Sima), stăruiind pentru o deslegare cât mai grabnică a problemei de restaurare a seminarului din Sibiu. Reținem din acest articol partea finală:

După sfințirea, la 1906, a catedralei, chestia seminarului s'a adus din nou în discuție. Răzîmat pe o anumită interpretare a hotărîrii sinodale din 1883, conform căreia se contempla ca seminarul să fie în apropierea catedralei și a reședinței — însă pe teren liber! — cerințele oficiale au pus chestiunea așa ca, zidindu-se catedrala în centrul orașului, și seminarul să rămâie acolo unde e, — numai să se repare temeinic. În ședințele sinodului din 1908, părerea aceasta însă a căzut și s'a hotărît iarăș ca seminarul să se facă pe un teren liber — pe un al treilea teren liber al bisericii! — mai apropiat de catedrală. Dar nici această hotărîre nu s'a executat și, în 1911, chestia zidirii a ajuns iarăș în sinod, unde pe deoparte P. S. S. Mitropolitul cerea ca seminarul nou să nu se mai zidească, ci să se adapteze radical vechiul local; iar pe de altă parte, poetul Goga cere să se ridice seminarul pe locul hotărît în 1886. De decis nu s'a decis nimic, ci a rămas ca chestia să se rezolve acum, în sesiunea din 1912. În această sesiune consistența a venit cu propunerea ca să nu se mai zidească seminar nou, ci să se adapteze cel vechiu, adaogându-i-se și o aripă cu totul nouă. Aceasta din două motive: întâi, fiindcă în forma aceasta seminarul ar rămânea în strânsă legătură cu catedrala și cu reședința arhiepiscopicească și al doilea, fiindcă biserica nu dispune de un capital bănesc atât de mare, încât să poată clădi, în scumpetea de astăzi, un local modern, cu totul corespunzător cerințelor igienice și pedagogice.

În jurul acestei propuneri s'a încins o discuție vie și lungă între apărătorii acestui punct de vedere și între cei ce, rămânând pe lângă hotărîrile mai vechi ale sinodului, cereau ca seminarul să se facă pe teren liber. Sfârșitul a fost că sinodul, cu o mică majoritate de voturi, a hotărît ca seminarul să se facă pe locul hotărît de sinodul din 1866. În chipul acesta avem o nouă hotărîre, după multele hotărîri care însă n'au urnit lucrul din loc până acum.

Imprejurarea că dela 1879 încoace chestiunea seminarului s'a discutat aproape fără întrerupere, fără ca să se fi făcut și ceea ce trebuia, e prin sine însăși o dovadă că aceasta chestiune e și de mare importanță și gravă în acelaș timp și că, dacă din diferite pricini, ea nu s'a rezolvit până acum decât teoretic, e timpul suprem ca acum să se facă ce trebuie. Decât atâtea hotărîri, timp de trei decenii și mai bine — prin care hotărîri nu se ajută nimic — mai bine o faptă, care să ajute cauzei și să păstreze cu scumpătate și amintirea celor ce o fac.

Cum că un local nou și modern e o necesitate care nu se mai poate amâna, aceasta o dovedesc toate rezoluțiile dela 1880 încoace și o dovedește convingerea unanimă a bărbăților de școală, care cunosc referințele și care, cu ori ce prilej, susțin că starea de astăzi a seminarului e spre paguba cea mai mare a bisericii și a neamului. Astăzi ne trebuie preoți și învățători mai buni decât cei de până acum,

ne trebuiesc apostoli înarmați cu armele științei și ale însuflețirii. Însă fără un local potrivit, o mare parte a muncii depuse de profesori și de elevi, e zădarnică. Un local nou trebuie și ridicarea lui în condiții bune e și posibilă acum, în urma hotărârii mai nouă a sinodului.

Ceea ce constituie deocamdată o piedecă pentru realizarea acestui lucru, e lipsa de bani. Ea a fost și până acum piedeca, din pricina căreia nu s'au putut face lucrurile plănuite. Astăzi ea ni se pare și mai mare decât până acum. Dacă s'ar fi început o colectă înaintea de a se hotărî zidirea catedralei, s'ar fi putut aduna cu mult mai ușor banii necesari. Pe de-o parte, înainte cu zece ani, condițiile de traiu erau mai avantajoase, traiul nu era așa de scump, așa că lumea ar fi jertfit mai ușor de cum e în stare să jertfească astăzi. După ce cei mai mulți au contribuit cu sume considerabile și la zidirea catedralei. Apoi, înaintea cu 10 ani nici zidirea n'ar fi costat mai mult de jumătate cât costă astăzi. Dacă mai socotim și împrejurarea că dela 1907 școlile populare, în urma legii lui Apponyi, au reclamat sacrificii care, de multeori, întreceau puterile noastre, — fără îndoială că posibilitatea strîngerii prin colectă a unui capital de 800.000 cor. nu ni se prezintă în culori de tot trandafirii. Să mai adăugăm și aceea că, în ultimii doi ani, multe părți ale țării noastre au fost nimicite de furia potopurilor, și mulți credincioși de-ai noștri ar fi rămas muritori de foame, dacă n'ar fi fost ajutați de frații lor, care prin aceasta s'au sărăcit pe sine...

Și, cu toate acestea, seminarul trebuie să se facă! Nu e numai o chestie de demnitate națională, ci și o necesitate ce nu se mai poate amâna. E vorba de cea mai înaltă școală românească din Ardeal și, prin ea, de pregătirea celor două tagme de conducători, prin care s'a susținut în trecut, și se va susține și în viitor, cultura și sufletul neamului nostru. Dacă pentru această cea mai mare necesitate nu se vor găsi atâția bani, câți să ajute realizarea unui vis neîmplinit până acum, va fi o dovadă că nu suntem un popor cu merite să fie cruțat de prigoniri și respectat.

Decenii de-a rândul am cerut dela guvernării noastre să ne permită ridicarea unei universități sau cel puțin a unei academii de drept — românești, — dar nu ni s'a îngăduit. Ne-a copleșit forța majoră. Dar, în cadrele vieții bisericesti, avem dreptul de-a face multe lucruri bune — și aici până acum n'am făcut cât ar fi trebuit. Dacă până azi nu s'a făcut destul, trebuie să căutăm de aici încolo să facem tot de ce avem trebuință pe teren cultural.

La 1896 sinodul a hotărît să înceapă o colectă, „în și afară de mitropolie”, pentru strîngerea mijloacelor necesare. Colecta aceasta până acum nu s'a făcut. În anul acesta s'a hotărît din nou acest lucru, și consistorul din Sibiu a și apelat la toți credincioșii bisericei noastre ca să-i dea obolul lor pentru ridicarea noului seminar.

Numai dela noi, care suntem săraci și care în anii din urmă am fost împovărați cu greutăți foarte multe pe teren școlar chiar, cu greu se va putea aduna suma necesară (trebuie un milion de coroane, iar biserica n'are decât vr'o 180.000).

Dacă, stimat cetitor al acestor rânduri, vei fi ca și mine de părere că fratele cel mai puternic trebuie să vie în ajutorul celui mai slab, dela care a avut și poate că va mai avea și în viitor vr'un folos, — nu trece peste aceste rânduri ca peste niște rânduri simple, ci, cum-pânind însemnătatea lor, vino și dă cu cât te

va lăsa inima în ajutorul fratelui d-tale, care vrea să-și dureze un lăcaș de lumină pentru câteva veacuri. Această jertfă e una dintre cele mai bine primite din câte vei fi făcut.

În România sunt atâția oameni cu averi mari care ar putea face singuri un seminar, din venitul a doi-trei ani de pe moșiile lor întinse! Faceți ca aceste rînduri să cadă și în mâinile acestor oameni, între care desigur că se vor găsi și inimi largi, care să simtă ce simțim noi și să se hotărască de a ne ajuta. Răsplata lor cea mai mare va fi conștiința de a fi contribuit, prin jertfa lor, la ridicarea celei mai puternice cetăți culturale, în care ne vom putea apăra și spori comorile noastre sufletești*).

Scrisoare din Iași.

Cei din regat și bula papală. — Epidemia grevelor. — O nouă pacoste asupra satelor: inundațiile.

Iași, 13/26 Iulie.

Adesea, în ziarele din regat, ochii cetitorilor avizi de știri nouă întâlnesc și rânduri ca acestea:

„Cu o deosebită plăcere, aflăm că dna X. Y., soția distinsului nostru amic, a dat naștere unui drăguț copilăș de sex masculin.

„Atât copilășul cât și fericita mamă sunt în perfectă sănătate.

„Sincerile noastre felicitări”.

Ei bine, întocmai acciași impresie fac ziarele din regat, pentru modul șters în care au relevat teribila lovitură ce se pregătește Românilor din Ardeal, prin sancționarea proiectului infernal, de înființare a episcopiei dela Hajdu-Dorog, de către Papa Piu al X-lea.

L-au menționat ca pe orice fapt divers. Ba, sunt unele cari nici lucrul acesta nu l-au făcut. Se pot număra pe degete cele câteva gazete cari au mai și făcut luxul de a comenta faptul, de o gravitate cel puțin egală cu cea a... „Fugei doamnei Hart”.

În schimb, deși suntem în vacanță — singura epocă în care, fiind lipsă de știri senzaționale, gazetele s'ar mai putea ocupa și de nevoi de acestea naționale — le găsim inundate cu fel de fel de studii, cari de cari mai exotice — de pildă: asupra... Pedagogiei moderne — sau publicând scrisori de ale cutărui pușcăriaș, asupra chipului cum a reușit să evadeze...

Iar în timpul acesta, cei loviți se îmbărbătează — „Sus inimile!” — îndemnând prin entuziaste apeluri pe cinstiții arhieriei uniți să lepede „mitrele și cărjele lor murdărite la picioarele sfântului scaun”.

Și acum explicația lăudabilei ținute a presei din regat.

Ziarele guvernamentale sunt mai ales acelea cărora le revine meritul de a fi înregistrat și comentat puțin bula papală. Dar aceasta au făcut-o din cauză că nu au fost silite să scuze atitudinea atât de puțin energică a plenipotențiarilor din Viena, Pesta și Roma, de pe urma căreia a rezultat faimoasa bulă, care nu este nici mai mult nici mai puțin decât — după cum foarte bine a spus „Românul” — „o rușinoasă înfrângere a diplomației române”.

Cât despre ziarele cari n'au comentat, nici atât, bula papală, sunt cele de opoziție și cele independente. Primele se scuza cu inventarea mijloacelor celor mai practice pentru a descoperi „infamiile guvernului”, pe tema cărora să-l

* Eventualele ajutoare să se trimită „consistorului arhidiecezan” din Sibiu.

poată sufla măcar în toamna aceasta; iar cele din urmă inventează bandiți, crime, oscrocherii, avorturi... doar de-or putea vâna mai lesne banii cetitorilor naivi.

Dar, ia să fie o presă ca lumea, care să pornească o campanie energică în chestia aceasta — și să vedeți atunci cum Ungurii ar fi puși cu botul pe labe, iar Papa cel cu pricină s'ar trezi, într'o bună dimineață, cu ai săi „Cristiideles” din România, că nu-i mai încap în vasta curte a reședinții sale de vară.

Vremea nu e nici acum târzie.

Dar pentru asta, în fața pericolului grav în care se află frații din Ungaria, măcar acum, ziarele noastre ar trebui s'o mai slăbească cu „infamiile guvernului” și cu „aventurile doamnei Hart”.

În alte veri ne plîngeam de epidemia frigurilor tifoide, ba chiar de aceia a grozavei holere — acum, suntem în toiul epidemiei grevelor.

Ziarele au înființat chiar rubrici speciale pentru zecile de greve din capitală și altele de prin centrele industriale.

Avem de-a face cu o adevărată grevă permanentă; căci, dacă nu-s tăbăcarii, is chelnerii; dacă nu-s chelnerii is pantofarii; dacă nu-s pantofarii is carețașii; dacă nu-s carețașii is fierarii; dacă nu-s fierarii is spălătoritele și așa mai departe — partitura, având la sfârșit mențiunea: „da capo al fine”.

Care să fie cauza acestei nemulțămiri generale?

Scumpetea traiului nu poate fi, căci ea lovește deopotrivă întreg publicul: și patron, și meseriaș, și funcționar.

Ar rămânea tratamentul vitreg al unor patroni mai severi. Bine, dar nu toți patronii sunt așa. De ce atunci tendința aceasta de generalizare a grevelor? E posibil de conceput, ca în cursul unui an întreg să nu se audă decât plângeri sporadice, iar acum, așa din senin, plângerile să devie unanime, în contra patronilor, cari deodată s'au transformat în „calai insuportabili, provocând și schingiind, cu toții în același timp, pe lucrătorii lor?...

Cu lucrătorii însă, se petrece același lucru ca și cu turmele de oi. Printre ei, există câte una mai bălțată, pe care ciobanul o cinsteste atârându-i o grea talangă de gât. Ei bine, unde se află oia cu talanga, acolo se adună și celelalte. Se duce aceia într'o prăpastie, și dacă ciobanul n'a prins la timp de veste, apoi acolo se duc cu toatele.

În turma muncitorilor — cu o cunoștință rudimentară a realității — sunt și muncitori cu talangă. Aceia sunt așa porecliți sindicaliști.

Sunt indivizi de acestia, dotați cu o mare doză de perfidie, cari știu să profite de inconștiența altora. Și pe urmă să vezi cât de rentabil e sindicalismul pe care-l profesează.

Mai intervine apoi spiritul de imitație. Multă dreptate a mai avut Tarde, când a spus că cei mai mulți oameni nu trăesc decât imitând pe alții.

S'au pus în grevă tăbăcarii? De ce nu ne-am pune și noi, spun chelnerii? D'apoi noi? spun pe rând celelalte categorii de lucrători.

Și-așa, molipsindu-se unii dela alții, ne-am trezit cu o adevărată epidemie a grevelor, care, dat fiind și priciunea căldurei, cine știe dac'om scăpa de ea până în toamnă.

De câțiva ani satele au a se plînge de o nouă pacoste. Nu sunt de ajuns: ideala administrație, bunii arendași, binecuvântați jandarmi, nelipsita pelagră... Acum au început să se abată asupra satelor, cu o regularitate matematică, și inundațiile.

Case distruse, recolte compromise, trenuri întârziate, vite și oameni inecați: iată rezultatele.

Grele păcate mai au se vede de ispășit și sa-tele noastre!

Șt. P. Moldovanu.

Academia Română.

Concursuri pentru premii.

1912.

(Continuare).

B) Premii pentru lucrări puse la concurs cu subiecte date.

I. Premiile secțiunii literare.

1. *Premiul Adamachi*, de 5000 Lei (*divizibil*), se va da, în sesiunea generală din 1913, celei mai bune lucrări scrise în limba română despre:

Studiu despre superstițiile poporului român în asemănare cu ale altor popoare vechi și nouă. — (Deciz. 1 Aprilie 1908).

Terminul prezentării manuscriselor este până la 31 Decembrie 1912.

2. *Premiul Eliade-Rădulescu*, de 5000 Lei, se va da, în sesiunea generală din 1914, celei mai bune lucrări scrise în limba română despre:

Artă religioasă și artă casnică la Români (cu excluderea arhitecturii). — (Deciz. 23 Maiu 1909).

Terminul prezentării manuscriselor este până la 31 Decembrie 1913.

3. *Premiul Năsturel*, de 5000 Lei, se va da, în sesiunea generală din 1915, celei mai bune lucrări scrise în limba română despre:

Sufixe de formarea cuvintelor în limba românească, studiate din punct de vedere al formei, al sensului și al originii lor. — (Deciz. 19 Mai 1910).

Terminul prezentării manuscriselor este până la 31 Decembrie 1914.

4. *Premiul Neuscholtz*, de 2000 Lei, se va da, în sesiunea generală din 1915, celei mai bune lucrări scrise în limba română despre:

Cari industrii casnice țărănești ale Românilor s'ar putea încuraja și perfecționa, și prin ce mijloace? — (Deciz. 19 Mai 1910).

Terminul prezentării manuscriselor este până la 31 Decembrie 1914.

5. *Premiul Adamachi*, de 5000 Lei (*divizibil*), se va da, în sesiunea generală din 1916, celei mai bune lucrări scrise în limba română despre:

Studiu asupra formațiunii numelor de familie la Români. — (Deciz. 13 Mai 1911).

Terminul prezentării manuscriselor este până la 31 Decembrie 1915.

II. Premiile secțiunii istorice.

6. *Premiul Alexandru Ioan Cuza*, de 20.000 Lei, se va da, în sesiunea generală din 1913, sau în oricare sesiune următoare, celei mai bune lucrări scrise în limba română despre:

Istoria Românilor dela Aurelian până la fundarea Principatelor. — (Deciz. 5 Aprilie 1900 și 25 Martie 1904).

Punctele de competență ale programului sunt cele următoare:

1. Teritoriul colonizațiunii romane în țările din dreapta și din stânga Dunării de jos.

2. Teoriile vechi și nouă despre originea și locuințele Românilor în cursul evului mediu.

3. Migrațiunea popoarelor în țările Dunărene și înrăuirile reciproce dintre barbari și elementul roman, dela părăsirea Daciei Traiane până la înființarea Imperiului bulgar.

4. Români și Bulgarii în timpul Imperiului bulgar și al celui româno-bulgar și relațiunile lor cu popoarele din stânga Dunării.

5. Originile Principatelor române.

Lucrarea va fi întemeiată pe un studiu cât mai amănunțit și conștiințios al izvoarelor antice și medievale: autori, inscripțiuni, documente și orice resturi ale vechimii, utilizându-se și toponimia, limba și în genere orice fântână ce ar putea contribui la lămurirea chestiunii.

Terminul prezentării manuscriselor este până la 31 Decembrie 1912.

7. *Premiul Năsturel*, de 5000 Lei, se va da, în sesiunea generală din 1913, celei mai bune lucrări scrise în limba română despre:

Domniile române sub Regulamentul Organic până la 1848. — (Deciz. 7 Aprilie 1908).

Lucrarea se va face după următorul program:

Regulamentul Organic a dat țării prima întocmire de baze moderne.

Se va arăta ce părți din acel instrument sunt dezvoltări și precizări de instituțiuni ce existau în țările române, și cari părți conțin inovațiuni.

Se va arăta cari sunt părțile lui dăunătoare pentru dezvoltarea ulterioară a țării și mai ales pentru situațiunea țăranilor.

Se vor deosebi părțile cari provin din instrucțiunile rusești, cele cari reprezintă vederi ale lui Kiseleff sau ale lui Mințiaki, și părțile cari provin din colaborarea boierilor români.

Se va arăta de ce spiritele înaintate au fost ostile Regulamentului Organic.

Se va arăta dezvoltarea ce a luat producțiunea și exportul țării dela 1830 la 1848.

La Domniile regulamentare, adică în Muntenia Alexandru Ghica (1834—1842) și Gheorghe Bibescu (1842—1848), iar în Moldova Mihailu Sturdza (1834—1849), se vor dezvolta, afară de istoria diplomației a acelei epoci, și curentele de idei ce s'au ivit și s'au întărit în timpul perioadei regulamentare, producând mișcarea dela 1848, și s'au formulat în mod definitiv în cerințele Divanului ad-hoc.

Terminul prezentării manuscriselor este până la 31 Decembrie 1912.

8. *Premiul Princesa Alina Știrbei* se va da, în sesiunea generală din 1914, pentru cea mai bună scriere în limba română despre:

Principiile morale și creștinești de cari trebuie să se conducă părinții în educațiunea copiilor lor. — (Deciz. 6 Aprilie 1912).

„Această scriere va arăta în mod metodic legile morale, cari trebuie să conducă pe om în viață și mijloacele ce trebuie întrebuințate de părinți și de crescători, pentru ca germeii cerințelor morale să fie dezvoltați și întăriți treptat în inima copiilor și a tinerimii, pentru ca voiața acestora să fie îndrumată cu constanță spre tot ce este bun și virtuos, precum și spre îndeplinirea datoriilor multiple ale omului; în fine pentru ca copiii și tinerimea să fie de timpuriu astfel conduși, ca germeii celor bune să nu fie slăbiți într'înșii, iar germeii celor rele să nu fie opoșiți și încurajați”. — (Din Actul de donație).

Autorii vor avea în vedere și următorul program:

1. Mamele mai tuturor ființelor viețuitoare de pe pământ își alăptează și cresc singure puii lor. Așa trebuie dar să facă și toate femeile cu copiii lor. Femeia, care nu-și apleacă singură copilul, nu e mamă adevărată.

2. Copilul se poate încredința îngrijirii unei alte persoane, doicei, numai când mama e bolnavă și nu-l poate alăpta singură fără pericol pentru sine sau pentru copil. Condițiunile ce trebuie să întrunească doica, anume ca să fie de aceeași naționalitate și religioasă, să fie pe deplin sănătoasă, morală, fără deprinderi rele, etc.

3. Părinții trebuie să priveghieze neîntrerupt la creșterea copilului, care nu e bine să fie lăsat în seama doicei sau numai în a servitorilor. Simțul părintesc trebuie ținut totdeauna viu în mintea copilului.

4. Când copilul începe a pricepe și a vorbi, părinții îi vor însufla iubirea și respectul de tată și de mamă, aducându-l în același timp la cunoștința și credința că, pe lângă ei, mai e un părinte, mai mare și mai puternic, Dumnezeu, care ține pe toți. În legătură cu acestea și treptat, vor învăța pe copil să iubească și să respecte și pe crescătorii, învățătorii și binefăcătorii săi, precum și pe toți cei mai vârstnici decât el, de orice treaptă, numai de omenie să fie.

5. Nu-i vor permite niciodată și sub nici un cuvânt fapte rele sau vorbe reprobabile de morală și de bună cuviință. Muștrările ce vor fi silite să-i face vor fi cumpătate; de asemenea pedepsele, cari nu vor fi dintr'odată aspre, ci treptate și în raport cu greșeala.

6. Când copilul se va face mai mare, controlul va fi îndreptat și asupra vieții afară din casă.

7. Părinții sunt datori a învăța pe copil să fie cumpătat, strângător, filantrop și cu durere și milă față de cei nevoiași și de instituțiunile de binefacere. Il vor învăța preceptele Sf. Evanghelii și respectul legilor.

8. Părinții vor mai deprinde pe copil a vorbi la început numai limba maternă, învățarea și cultivarea altor limbi putându-se face mai târziu.

9. Il vor învăța deasemenea să iubească pe semenii săi; să iubească patria, să o apere la nevoie și să-i aducă servicii cât va trăi.

10. Pentru a izbuti însă în toate acestea, părinții vor trebui să premeargă cu exemple bune, să nu facă sau să vorbească nimic din ce ar putea să fie dăunător copilului și să aibă totdeauna în vedere, că iubirea și respectul nu pot fi câștigate sau menținute, dacă nu sunt observate de amândouă părțile.

Premiul este de 8500 Lei, în care sumă se cuprind premiul autorului și cheltuielile de tipărirea scrierii (de *minimum* 30 coale de tipar *garmond*) în 1000 exemplare, din cari 800 ale autorului și 200 ale Academiei.

Terminul prezentării manuscriselor este până la 31 Decembrie 1913.

9. *Premiul Adamachi*, de 5000 Lei (*divizibil*), se va da, în sesiunea generală din 1914, celei mai bune lucrări scrise în limba română despre:

Sentimentul religios în populația noastră rurală. — (Deciz. 28 Maiu 1909).

Lucrarea se va face după următorul program:

I.

1. Resturile păgânești în credința poporului român.

2. Înriurirea creștinismului și plămădirea sentimentului religios combinat din cele două elemente: păgânismul și creștinismul.

3. Influențele istorice asupra bisericii noastre.

4. Influența bisericii asupra istoriei noastre naționale.

II.

5. Sentimentul religios în poezia populară și în descântece.

6. Sentimentul religios în literatura basmelor și poveștilor.

III.

7. Starea actuală a sentimentului religios, așa cum rezultă din:

a) Raporturile țăranilor cu biserica și lucrările sfinte.

b) Raporturile țăranilor cu preoții.

c) Raporturile țăranilor cu Justiția. Jurământul. Cu ce sentimente se prezintă țăranul în fata instanțelor la jurământ.

d) Raporturile sociale și economice ale țăranilor între ei, cari cad sub înrăurirea religioasă.

8. Școala și sentimentul religios.

Concluzie. — Trebuința sentimentului religios pentru disciplina etică și socială a țăranimii române.

Terminul prezentării manuscriselor este până la 31 Decembrie 1913.

10. *Premiul Alexandru Bodescu*, de 1500 Lei, se va da, în sesiunea generală din 1914, celei mai bune lucrări scrise în limba română despre:

Revoluția din 1821 în țările noastre. — (Deciz. 18 Maiu 1911).

Terminul prezentării manuscriselor este până la 31 Decembrie 1913.

11. *Marele Premiu General Ioan și Maria Carp*, de 7000 Lei, se va da, în sesiunea generală din 1915, celei mai bune lucrări scrise în limba română despre:

Istoria culturii românești dela 1821 până în zilele noastre.

Se va arăta dezvoltarea culturii intelectuale în toate manifestările ei mai însemnate. — (Deciz. 26 Maiu 1910).

Terminul prezentării manuscriselor este până la 31 Decembrie 1914.

12. *Premiul Alexandru Ioan Cuza*, de 6000 Lei, se va da, în sesiunea generală din 1916, celei mai bune lucrări scrise în limba română despre:

Istoria breslelor în Principatele române. — (Deciz. 18 Maiu 1911).

Terminul prezentării manuscrisurilor este până la 31 Decembrie 1915.

13. *Premiul Eliade Rădulescu*, de 5000 Lei, se va da, în sesiunea generală din 1916, celei mai bune lucrări scrise în limba română despre:

Relațiile noastre cu Turcia dela pacea dela Chiuciu-Cainargi până la proclamarea independenței. — (Deciz. 18 Maiu 1911).

Terminul prezentării manuscrisurilor este până la 31 Decembrie 1915.

14. *Premiul Năsturel*, de 5000 Lei, se va da în sesiunea generală din 1916, celei mai bune lucrări scrise în limba română despre:

Administrația austriacă în Oltenia, Banat și Transilvania până la pacea de Belgrad. — (Deciz. 18 Maiu 1911).

Terminul prezentării manuscrisurilor este până la 31 Decembrie 1915.

15. *Premiul Adamachi*, de 5000 Lei, (divizibil), se va da, în sesiunea generală din 1916, celei mai bune lucrări scrise în limba română despre:

Valurile (troianele), Drumurile și cetățile romane din toate terile locuite de Români. — (Deciz. 23 Maiu 1912).

Autorul va alcătui un repertoriu sumar, dar complet și metodic, al tuturor valurilor, drumurilor și cetăților romane, ale căror urme, singurele ce ne-au mai rămas dela Romani, se mai cunosc până astăzi la noi. În acest scop, pe lângă lucrările speciale de arheologie și epigrafie, se va ținea seamă de relațiile cronicarilor români și străini și de notele călătorilor străini cari le-au descris sau semnalat, precum și de vechile noastre hotărnicii de moșii, în cari de multe ori valurile, drumurile și cetățile se întâmpină ca semne de hotar. Pentru fiecare, se va culege cu multă atențiune orice tradiție sau poveste ce se leagă de ele; iar la sfârșitul lucrării se va întocmi o hartă istorică cu toată preciziunea cuvenită, spre a fi la îndemână ori cui, mai ales în vederea conservării și ocrotirii lui de către autoritățile publice.

Terminul prezentării manuscrisurilor este până la 31 Decembrie 1916.

16. *Premiul Neuschotz*, de 2000 Lei, se va da, în sesiunea generală din 1917, celei mai bune lucrări scrise în limba română despre:

Istoria costumului la Români până la 1821. — (Deciz. 26 Maiu 1912).

Cercetarea se va mărgini la istoria îmbrăcăminteii și obiectelor de găteală, cari au putut fi aduse de obicei și din alte țări; iar din industria casnică națională se vor arăta numai produsele ei în legătură cu portul nostru în trecut. Aceste produse ar fi: țesăturile, alesăturile și cusăturile pe diferite pânze: de mătase, in, bumbac, etc., apoi împletiturile și găteala părului.

Autorul se va ocupa și de costumele voievozilor, Domnițelor, Boierilor și iupânițele noastre, cercetând foile de zestre, parte publicate, parte inedite, din colecția de documente a Academiei sau din alte părți. Va studia de asemenea picturile murale de pe la biserici și va căuta să lămurască înțelesul cuvintelor vechi, ca: socman, cumănac, râteze, brău mocadin și altele, ce se găsesc, fie în cărți, fie în vechile noastre documente.

Lucrarea va avea și gravuri alese.

Terminul prezentării manuscrisurilor este până la 31 Decembrie 1916.

(Va urma.)

Chestiunea studentească.

Reflexiuni pe urma conferenței dlui Dr. Horia Petra-Petrescu.

„Eu cred, că nu suntem destul de buni gospodari ai intelectualității noastre. Puterile noastre se risipesc prea mult, căci nu le-am știut împreună până acum în câteva focare, de unde să câștigăm tărie și să pornim cu o tactică concentrată mai rezolută”.

Dr. H. P. Petrescu.

Cernăuți, Iulie 1912.

I.

Studentimea română datorește multă recunoștință dlui Horia P. Petrescu pentru interesul ce-l poartă cauzei studentești, pledând zilele trecute într-o conferință publicată în „Românul” pentru strângerea rindurilor studentești și în special pentru înființarea unei reviste menite să reprezinte interesele și aspirațiile tinerimii universitare române de pretutindeni.

Sprijinindu-se pe vaste experiențe — poate ca nimenea altul — în ce privește viața studentimii din diferite centre, studind cu conștiințiozitate-i caracteristică organizația concretă, asupra căreia dorește să se discute principiar în acest ziar, iar proximalul congres studentesc, ce se va întruni la Craiova, să se declare în merit.

Scriitorul acestor rânduri, deși nici pe de parte nu are la dosar experiența bogată a dlui H. P. P., nepermițându-i aceasta nici cariera nici partea financiară, nici vârsta, totuși cutăzând să intre în discuție numai din îndemnul curat de a face o modestă contribuție la rezolvirea chestiei studentești române.

Intreaga conferință a dlui H. P. P. e instructivă, cuprinde însă și chestiuni de amănunte, cari pentru organizația studentimii germane poate forma partea esențială, pentru organizația studentimii române, poate forma numai partea de ordin secundar. Studentimea germană, după cum apare din datele și comunicările dlui Dr. H. P. P. se nizuște să se cunoască, să se informeze reciproc despre referințele de trai, studiu, societate, ca să-și înlesnească schimbarea centrului universitar. Să ocupă cu noutăți de specialitate, noutăți din cercurile bătrânilor, cari au aparținut societății studentești respective și numai foarte puțin a se ocupa cu teorii politice, de artă, literatură etc. Totul se reduce la închegarea rindurilor studentești și apărarea, întărirea intereselor lor pur studentești. Cu altcineva n'au de-a face: excepție face numai studentimea săsească. Pentru aceea zic, că dl Dr. H. P. P. atunci, când a încercat să stabilească cadrele organizației studentimii române, a pierdut din vedere multe raporturi culturale, sociale, economice și politice, cari croiesc studentului român o linie de conduită cu totul deosebită, atât în ce privește viața, cât mai ales îndatoririle și preocupările mai înalte, ce i se impun.

D-sa militează mai mult pe lângă modalitățile, cari studentului sărac român i-ar înlesni studiarea în străinătate, citând, cu foarte importante, 19 întrebări după o revistă germană, trecând părerea mea prea ușor pe lângă partea esențială a chestiunii, anume, organizarea studentimii române cu scopul de-a fi angajată încă de pe băncile universității la opera culturală a neamului românesc sau ca paralel cu organizația să afle chipul și modul, prin care tinerimea română ar putea contribui cu succes la propășirea tinerimii către înaltele ideale de cultură națională.

„O asemănare cu alte neamuri nu strică”, cum observă dl H. P. P.

Studentimea germană este „floarea” unei acțiuni bogate, cu o cultură și civilizație de veacuri, a unei națiuni organizate pe toate terețele privitoare numai la complexul, care condiționează progresul cultural în general.

Ea se află înainte de toate într-o constelație politică norocoasă, e stăpână pe soarta ei.

Principiul împărțirii muncii, a delimitării diferitelor terene de activitate la ei, e de mult practicat. Germanii dispun de o intelectualitate de ajuns, tot omul e om la locul lui, care nu se amestecă în alte terânmuri, în care sau e ignorant sau în cazul cel mai bun nu are pregătire suficientă. Este explicabil și firesc, ca tinerimea academică a unui astfel de neam să se organizeze numai din punctul de vedere a intereselor lor proprii, și nu-i mirare, că se interesează prea mult de „cvarțir”, cafea, rufe, localurile comilitonilor etc. și prea puțin de alte lucruri. Față de popor ei n'au nici pe departe îndatoririle pe cari le avem noi fiindcă acolo statul însuși precum și societăți anume se îngrijesc de luminarea, creșterea și povățuirea poporului, abstrăgând dela faptul, că poporul însuși se află pe-o treaptă înaltă de cultură și civilizație. La noi românii raporturile sunt aproape cu totul inverse. Mai ales noi, cei de sub oblăduiri străine avem problema, cea mai grea de rezolvat. Noi nu numai, că nu avem sprijinul statului, ci din contră suntem siliți a cheltui o parte bună din energia — ce între referinți pașnice și priincioase le-am putea întrebuința spre scopuri mai bune — ca să contrabalansăm tendințele soviniște, cari ne crează stări anevoioase pentru dezvoltarea unei culturi specifice naționale. Noi nu avem comerț, industrie națională, avânt economic, — baza ori cărei înfloriri a unui neam — noi nu avem intelectuali de ajuns. La noi e firesc, ca tot omul dela „vlădică până la opincă” să se pună în serviciul mișcării de deșteptare și propășire națională, să-și dea ultimul ban pentru înființarea și sprijinirea așezămintelor culturale. Să luăm Ardealul „Asociațiunea” și celelalte câteva institute nu poate face totul, și nici pe „conducătorii firești”: preoții și învățătorii, cărora ne place a le sări în cap de câte ori mersul nostru urmează într'un tempo mai încet, nu-i putem învinui. Dacă nu înaintăm mai repede, abținând dela pedeci, suntem cu toții de vină, dela alfa până la omega. Avem lipsă de muncă stăruitoare, interes, entuziasm și dragoste de neam. Mulți n'au una, mulți n'au alta, iar alții le-ar avea, dar „multe-năcazurile dreptilor”. Fiind astfel stările e ușor de înțeles și binevenit fenomenul, că un profesor în același timp face știință, politică, literatură frumoasă, ziaristică și propagandă culturală ca conferențiar, etc. Așa a fost și multă vreme are să fie așa. Dumnezeu să ne dea cât mai mulți! Ei sunt oamenii, cari înțeleg spiritul vremii înțeleg, că pân' nu ne întărim în cultura națională, și nu ne vom putea cât de curând impune în concertul popoarelor ca element cultural și civilizatoric, atunci ne ducem de râpă. Resumez: referințelor nouă, de orice natură le corespunde organizație deosebită. De aici urmează, că neamțul își vede de treaba lui și noi de-a noastră.

Doresc să fiu bine înțeles. Nu sunt dușman principiar al unei culturi străine — durere am avut multă parte de ea — nici nu-mi trece prin gând să detrag folosul real, ce rezultă din contactul cu popoare culte. Nouă însă ne ajunge dacă studiem ingeniositatea, cu care respectivul popor conform mentalității, stării sale culturale și împrejurărilor știe să-și acomodeze ori ce pas, ori ce întocmire. Pe noi nu ne interesează atât ce, cât mai ales cum. Dacă și facem un împrumut de idei, ele trebuie să fie bine „rumegate” până să fie capabile de asimilare, fără ca să producă simptome alarmante de intoxicație. Atât și nimic mai mult. O mănușă reală — jerte mi-se vorba — tradusă la noi în fapte, mai curând ne duce la dezastru. Un singur exemplu adus din conferința dlui Dr. H. P. P. ne va veni în favorul aserțiunii mele. Programul, pe care societățile academice săsești și l'au ales pentru cercul lor de activitate să asemănă mai mult cu cel contemplant de mine, și de sigur și de alții, pentru studentimea română, decât cu cel al societăților germane, cu toate că sunt atât de înrudiți. Cauza acestui fenomen zace tocmai în împrejurările similare (deși mai favorabile) în care se află poporul săsesc și cel român din Ardeal.

Rog să mi-se ierte această lungă excursie, dar ea a fost măcar în parte necesară pentru discuția principiară a chestiunii privitoare

Dr. RÓTH KALMAN,

MEDIC.

TEMESVÁR-ERZSÉBETVÁROS.

Strada Batthyány 2. (Colțul str. Hunyady)

Consultațiuni: a. m. 8—10, d. a. 2—4 ore.

Consultațiuni separat pentru tuberculoși.

Altoire cu Tuberculin.

la organizarea studentimii. En nu am dorit decât să contribuim la cristalizarea principiilor, cari să ne călăuzească la organizație.

(Va urma).

Criza din Turcia.

Evenimentele din Turcia au început să îngrijoreze diplomația europeană și deși puterile europene caută să observe neutralitatea cea mai strictă, totuși se observă o nervozitate mai cu seamă la statele învecinate Turciei.

Mișcarea revoluționară din Albania, lupta inversunată dintre junii-turci și ofițerii armatei, par a fi devenit amenințătoare din punct de vedere internațional. Aceasta o dovedesc evenimentele dela granițele turco-bulgare și turco-sârbești și împrejurarea, că ministrul de externe al Austro-Ungariei, contele Berchtold nu va merge în viligiatură la Karlsbad, cum avea intențunea, ci la Kaltenleutgeben la depărtare de o jumătate de oră dela Viena, ca să poată preveni orice eventualitate.

Guvernul otoman pare a avea mai multă încredere în biruința ligei militare, decât în a comitetului june-turc, hotărându-se la disolvarea camerei și împlinirea pretensiunilor albaneze.

În Albania tabăra răsculaților crește în mod uimitor, trupe întregi trec pe partea albanezilor, a căror însuflețire e la culme. În comisia de împăciuire trimisă în Albania va lua parte și marele vizir, care va pleca în zilele aceste împreună cu senatorul albanez Resid Akiv Pașa pentru începerea tratativelor cu conducătorii răsculaților.

Telegramele despre evenimentele mai recente sunt următoarele.

Austro-Ungaria și evenimentele din Turcia.

Viena. — Ministrul de externe contele Berchtold a renunțat de a merge în viligiatură la Karlsbad, după cum îi era planul la început și va petrece vara în Kalteutgeben lângă Viena. Alegerea acestei localități pentru viligiatură de către ministrul de externe e în legătură cu evenimentele din Turcia, pe cari cercurile diplomatice din Viena le petrec cu atențiunea cea mai mare. Din cercurile bineinformate se afirmă că contele Berchtold a rămas în apropierea oficiului său pentru că evenimentele din Turcia în calitate de persoană oficioasă responsabilă îl interesează în măsura cea mai mare, dar din împrejurarea aceasta nu-i permis a se trage concluzia că situația din Turcia ar fi devenit periculoasă pentru Europa, deoarece e vorba numai de chestii interne turcești, cari după cum se sperază — își vor afla o rezolvire favorabilă, luând guvernul otoman hotărârea de a împlini pretensiunile ligei militare.

Cedarea guvernului.

Constantinopol. — Guvernul a hotărât să îplinească în toate punctele esențiale dorințele ligei militare. În urma acestei hotărâri camera va fi disolvată în proximele zile. Guvernul a mai hotărât, ca pentru restabilirea ordinii în Albania va face concesionile cele mai mari posibile.

Constantinopol. — Consiliul de miniștri a abrogat 133 de legi provizorice, aduse de guvernul anterior. Autoritățile din provincie au fost provocate a revida actele algerilor ulterioare.

Constantinopol. — Marele Vizir va pleca în zilele aceste împreună cu Resid Pașa în Albania, ca să conducă tratativele cu răsculații. Postul de mare vizir, se crede, că nu e

complinit definitiv, și dacă Pașa va refuza, mare vizir va fi numit Hilmi Pașa.

Ședința camerei.

Constantinopol. — Ședința camerei a decurs în liniște. Bugetul marelui vizir a fost primit fără multă discuție trecându-se la dezbaterile bugetului ministerului de justiție. Primirea sumară a bugetelor dovedesc că, guvernul și camera sunt uniți în dorința, ca sesiunea camerei să fie terminată în restimp de câteva zile.

Revoluția în Albania.

Salonic. — 14.000 de răsculați au sosit în oraș cu muzica în frunte. Trupele din garnizoană în cea mai mare parte au trecut pe partea lor. Comandantul garnizoanei, Mulis Bey, văzând necredința trupelor sale s'a sinucis cu un glouț de revolver. Mutesariful la intrarea răsculaților în oraș a înarborat pe casa sa steagul revoluționar.

Üsküb. — În Pristina numărul răsculaților continuu crește și a trecut deja peste 25.000. Transportul trupelor turcești s'a sistat. Hassan Bey, care s'a pus în fruntea răsculaților a provocat pe comandantul trupelor otomane de lângă Katsank, ca să se rețină dela orice înaintare, iar șefului dela oficiul telegrafic din Pristina i-a poruncit, să nu mai expedieze nici o telegramă sifrată.

Salonic. — Valiul din Üsküb anunță, că armăuții vor pune comisiei, care va sîi la Pristina două condiții fundamentale: amnestia generală pentru răsculați și imediata disolvare a camerei. Numai acum s'a aflat, că toate telegramele răsculaților adresate guvernului au ajuns în mâna junilor turci. Guvernul a pornit cercetare riguroasă în afacerea aceasta.

Lupte la granițele Serbiei și Bulgariei.

Belgrad. — Mișcarea din Albania l-a îndemnat pe guvernul sârbesc, ca să ia măsuri militare la granița de către Turcia. Trupele dela graniță au fost întărite. În timpul din urmă mai mulți răsculați albanezi au trecut granița sârbească și au conferat în Belgrad cu ofițerii sârbești și cu conducătorii ai bandelor.

Sofia. — Dela granițe sosesc știri neliniștitoare. În mai multe locuri au fost ciocniri sângeroase între bulgari și turci. La Giesw a fost o adevărată bătălie, în care au căzut și au fost răniți foarte mulți de ambele părți.

Atitudinea puterilor.

Ziarul „Messagero” anunță, că între puteri s'a petrecut un schimb de idei cu privire la evenimentele din Turcia. Puterile au hotărât să observe rezerva cea mai strictă față cu aceste evenimente din Turcia și au provocat totodată și statele din Balcan, ca să rămână în cea mai strictă neutralitate.

Cronică externă.

Conflicet sârbo-muntegrec. Revista „Le Livre Noir” a publicat niște destăinuri cari au făcut mare senzație. Este vorba de o convenție secretă care ar exista între Austro-Ungaria și Muntenegru și din care ar rezulta cum că în chestiunea anexării Bosniei și Hertegovinei acțiunea Serbiei a fost trădată și paralizată de Muntenegru.

În Muntenegru destăinuirea aceasta a făcut o impresie foarte puternică. Cercurile conducătoare muntegrecene au ținut să-i răspundă imediat.

O telegramă sosită din Cetinje anunță că ziarul oficios „Cetinsky Westnik” contestă autenticitatea documentului publicat de „Livre Noir” și spune că celor dela Belgrad le convine să răspândească asemenea zvonuri spre a putea arunca asupra altora vina dezastrului. În

realitate, spune ziarul muntegrecan, nu numai că Muntenegru n'a pus piedeci acțiunii anti-austriace, dar s'a declarat chiar gata să lupte până la ultima extremitate pentru evitarea anexării Bosniei și Hertegovinei.

Piedeca întru succesul acestei lupte a fost însăși Serbia a cărei armată era într'o stare disperată și în neputința de a se mișca.

Relațiunile Angliei cu celelalte state. Din Londra se comunică: În camera comunelor Asquith, primul-ministru în declarațiunile sale a spus: „Egret necesitatea sporirii continue a cheltuielilor de armament în Anglia și aiurea. Toată lumea știe că nu urmărim nici o țintă ostilă și nu dorim o mărire teritorială”.

Bonnar Law, leaderul opoziției, spune: „Numai putem rămâne izolați, trebuie să strângem prietenia cu puterile cu care am încheiat triplul acord. Nu cred că Anglia va fi vreodată obligată a se opune Italiei și Austriei cu prilejul unui război. În cazul unui război cu un membru al triplei alianțe, cred că și ceilalți membri vor intra în război.

Intervenție austro-ungară în favoarea Albanezilor catolici. Ziarul „Oesterreich-Ungarn” din Viena cere a energică și urgentă intervenție a guvernului austro-ungar în favoarea Albanezilor catolici. Ziarul declară, că Austro-Ungaria n'are nici un fel de obligație nici față de Italia cât și față de Turcia. Convenția cu Italia nu mai e valabilă, deoarece Italia a declarat războiul fără a se sinchisi de părerea Austro-Ungariei. Față de Turcia monarhia de asemenea nu trebuie să aibă o atitudine cruțătoare deoarece aceasta a fost nesinceră și disconsiderat protecția Austro-Ungariei și Germaniei. De aceea Austro-Ungaria e absolut liberă și are datoria să intervie în mod energic și să ceară la Constantinopol ca să se înceteze orice acțiune militară în Albania și să acorde acesteia autonomia.

Dacă guvernul turcesc nu ar adera la aceasta, Austro-Ungaria va trebui să ocupe imediat sandjakul Novi-Bazar și să meargă chiar mai departe ocupând Djakova, Prizrend, etc. Deasemenea Austro-Ungaria să lase mână liberă Rusiei în chestia Dardanelelor. Momentul e favorabil; niciodată nu se va mai putea avea un asemenea prilej. De aceea trebuie să se procedeze de urgență.

„Mai mulți preoți”.

Ni-se scrie: Cu datul poștei, — Ilia-mureșană — la 23/VII 1912 au expediat la adresa preoției din cercurile electorale VII. și VIII. proclamația ce urmează:

Iubite frate!

„Joi în 18 Iulie v. c. suntem chemați preoțimea cercului electoral VII—VIII, în Ilia pentru alegerea unui deputat preoțesc la congresul naț. bis.

„Cugetați-vă bine la plângerile din toate părțile pentru regularea salariilor preoțești, și în consecință presupuneți și aceia că congresul nostru va trebui să facă ceva pași la guvernul țării pentru uniformizarea și ridicarea salariilor noastre.

„Pentru pașii aceștia e necesar să avem oameni cari cunosc referințele în guvern, ca poate fiind rugați din partea congresului, să fie cu influință bună la guvern, chiar acum când ni se signalază ridicarea și regularea salariilor noastre. Deci e chestie de viață.

„A alege pentru congresul nostru un atare om, ne este rezervat nouă, preoției cercului acestuia, și deci Vă rugăm ca să aveți încrederea în dl secretar ministerial *Dr. Petru Ionescu* pe care vi-l recomandăm ca deputat congresual.

„Ori ce combinație faceți să dispară în fața acestei recomandări și în votarea secretă ce vom face-o să alegem cu unimitate pe dl *Dr. Petru Ionescu*.

„Trimițându-Vă salut frătesc semnăm cu stimă.

Datul postal

Mai mulți preoți.

Cetesc această proclamație litografiată pe un octav de hârtie de concept. Mă cuget, de unde poate veni? Cine pot fi autori sau mai bine zis autorul? Datată nu e. Mă uit pe plic și sigilul poștei îmi spune. — Iliă-murășană, — va să zică din opidul designat ca centru pentru alegere. — Dar litograful pe care s'a copiat această rușine pe care însuși autorul sau autorii s'au sfiit a o iscăli... aceasta mă pune și mai mult pe gânduri. Insuș candidatul din proclamație să-și fi bătut joc de preoțimea din tractul Ilii... nu se poate. Acela e doar din școala lui Burdea și când vrea să se lingusească preoțimei, — nu se prezintă pe un petecuț de hârtie și mai ales acum, când e secretar ministerial. — Așa dar el nu-și bate joc de voi iubii frați din tractul Ilii! Nu, el nu-și bate joc de voi, — dar durere, voi înșivă, cari v'a fost rușine să iscăliți faptul vostru — dacă de fapt sunteți „mai mulți preoți” — voi vă faceți de risul lumii.

Pe acela, care prin vrednicia a câtorva preoți din Bănat — mulțumită lui Dumnezeu — a fost scos din congres, — pe acela care de mult s'a lăpădat de neamul său înfrățindu-se cu Burdea-Mangra, — pe acela pe care Bănatul de mult l'a lăpădat, — veniți acum să-l proslăviți aici în inima Ardealului!

Și pentruce? Așa de naivi nu sunteți ca să credeți ceea ce spuneți în proclamația voastră — că Dr. Petru Ionescu ne va ridica și uniformiza congrua! A crede lucrul acesta, ar fi o mare, foarte mare prostie! Lăsați fraților lupul departe de staul, — alungați-l cu pietri, căci congrua aceea, dacă ministrul intenționează a o regula într'un fel sau altul — acolo puțin hotărâște Petru Ionescu.

Vă cunosc fraților din tractul Ilii — personal pe mulți și mi-e rușine de mine însuși să cred, că voi „mai mulți preoți”, — să strigați în lumea mare aceasta: „Deci e chestie de viață”. „A alege pentru congresul național bisericesc un atare om, (adecă pe Ionescu) ne este rezervat nouă preoțimei din acest cerc, și vă rugăm să aveți încredere în domnul secretar ministerial Dr. Petru Ionescu...” etc. Nu se poate să fiți „mai mulți preoți”, nu, și voi nu sunteți mulți cu licențe de cârciumă și trafică. Pe unul din voi îl știu și acela este popa Budoii din Câmpuri, care a spus-o pe tren între Deva și Piski în 14 (27) Iulie, că el voiește deputat pe un om cu legături în Consistor și în minister, iar litograf între voi nu are numai yrotopopul vostru! Voi fraților spuneți-le, că nouă ne trebuie deputat congresual cu legături, — nu în minister, ci cu legături în inimile noastre și ale poporului român, și omul acesta este: Dr. Ioan Lupaș, în acesta putem avea încredere. E drept, că acesta nu ne va lifestra licențe de cârciume și trafică, dar își va pune toate puterile întru fericirea noastră și a bisericii. Deci pe acesta să-l alegem pe unul.

Înainte de încheiere îi pun o întrebare dlui Lazar Triteanu, care fiind ales și în cercul Deva, și-a depus mandatul dela noi și la care întrebare, ca alegător, mă simt îndreptățit: — Când s'a hotărât dl Tritean să-și țină mandatul dela Deva și să depună pe al nostru din Iliă, — s'a gândit dsa la candidatura lui Dr. P. Ionescu? Proclamația copiată pe litograful socrului d-sale dă anză la felurite combinații. E bine ca pentru ciclul viitor să ne lumineze dl Tritean!

Deci e chestie de cinstea preoțească din cercurile electorale VII. și VIII.!

Doar nu ne este rezervat nouă să facem Ardealul de rușine!

La revedere în Iliă!

Un preot avizat la congruă.

INFORMAȚIUNI

Arad, 29 Iulie n. 1912.

Sborul lui Vlaicu la Hațeg.

Un nou sbor alui Vlaicu e totdeauna un nou triumf românesc și o nouă cunună de spini pentru Unguri. Cutreerând Ardealul și Țara Unugurească, Vlaicu duce pretutindeni vestea cea mare despre isbânda geniului românesc.

La Hațeg, în cel mai curat ținut românesc, era o datorie ca Vlaicu să sboare. Vestea aceasta, imediat după ce a fost răspândită, a atras mii de Români din tot ținutul la Hațeg.

Ieri dimineață trenurile ce intrau în gara orașului Hațeg vărsau roiuri-roiuri de țărani voinici, preoți, învățători și alți intelectuali veniți din întreaga împrejurime. Cu toții erau la vre-o 6000 de Români. Vântul începuse însă să bată cu putere încă de dimineață, încât într'un timp se pornise svonul că din cauza vântului Vlaicu va renunța la sbor. O umbră de îngrijorare trecu atunci peste fețele tuturor. Nespusă a fost însă bucuria când Vlaicu, ca să liniștească poporul a declarat că va sbura cu toate acestea, fiindcă nu se teme de vânt. Când a scos pasărea măiastră, plimbându-o înaintea ochilor miilor de privitori, un uragan de urale s'a pornit din piepturile mării de Români, cari agitau pălăriile și batistele.

În mijlocul acestor manifestații entuziaste Vlaicu se ridică într'un sbor admirabil atingând o înălțime de 200 metri, cu toate că bătea un vânt puternic, încât lumea se temea de un accident. Sborul elegant și reușit al șoimului nostru dură cu toate aceste peste 20 de minute. Entuziasmul publicului ajunse la paroxism, când Vlaicu voi să aterizeze. Lumea alergă spre dânsul ca să-l îmbrățișeze și să-l ridice pe sus, și de aceea Vlaicu fu silit să aterizeze în alt loc, ca să nu se întâmple vr'o nenorocire. Lumea l-a ridicat și l-a purtat pe umeri aclamându-l din mii de guri ca pe un adevărat erou al neamului nostru.

Redacțional. D. Gheorghe Lipovan, învățător în Oravița-montană, ne roagă să declarăm, că nu d-sa e autorul corespondenței ce am primit zilele trecute din Oravița cu pseudonimul „Romis”. Facem declarația asta și totodată descoperim și pe autor, care nu este altul decât d. R. S. Molin student universitar. Facem această destăinuire, pentru că nu vedem motivul pentru care d-sa n'ar putea să ia în fața Românilor din acele părți răspunderea pentru cele scrise în corespondență. Noi am publicat corespondența, fiindcă o credeam și o credem și azi inspirată de intențiile cele mai curate.

Presiunea de maghiarizare în Minthiul Gherlei. Din bunăvoința fibirăului, Minthiul Gherlei — un sat curat românesc — a primit în fruntea administrației comunale în calitate de notar-substitut pe șovinistul Fehér Árpád. Acesta de altfel are de soție pe o româncă, fiica preotului român din Vasas-Sântioana. Văzându-se singur stăpân pe situație, și desigur cu intenția de a impune autorităților superioare de stat a interzis câtorva intelectuali români de a vorbi românește în cancelaria notarială sub cuvânt, că se află cu toții într'o localitate oficială. de stat. Acesta se pare, nu are de loc cunoștință despre drepturile de limbă ale popoarelor nemaghiare din Ungaria și nu știe, că numai dela voința $\frac{1}{3}$ -a parte a membrilor reprezentanței comunal depinde limba protocolară, și dacă a cincea parte a membrilor pretind, ca pe lângă limba statului să se folosească și limba

noastră ca limbă protocolară, autoritățile superioare de stat sunt datorate să încuviințeze folosirea limbei noastre în actele oficiale de stat. Susnumitul notar să i se atragă atențiunea — pentru binele său — să cinstească limba acelor oameni, de pe spatele cărora trăiește. Alegătorii cercului notarial să grijească deci bine pe cine își vor alege ca notar, căci unii ca acesta prin lucruri de natura celor susamintite numai agită poporul atât de bun și pacinic, și relele ce ar urma, numai d-sale să și-le atribuie.

Să caute apoi, ca întrucât e posibil să aleagă din neamul nostru, cari știu simți atât bucuriile, cât și năcazurile noastre de cari se împartășesc și ei, și cari vor ști să ne apere drepturile noastre mai bine ca străinii. M.

Avansare. Ni-se scrie din Serajevo cu data de 25/VII 1912. Ministerul comun c. și r. de finanțe a denumit pe directorul serviciului de măsuri și poansonagiu pentru Bosnia și Herțegovina pe d. Teodor Filipescu în Sarajevo, în rangul VIII cu titlu de inspector de verificare și marcare.

„Pentru românii de pretutindeni”. Ministrul român al cultelor și instrucțiuni publice a admis de curând ca manual didactic pentru cursul primar lucrarea dlui Simeon Mehedinți, profesor de geografie la Universitatea din București, intitulată: România pentru divizia II. anul II. școalele primare rurale, care poartă frumosul moto: „Pentru Românii de pretutindeni”.

Un sindicat al medicilor în Iași. Nu de mult s'a pus în Iași bazele celui dintâi sindicat medical din România. Acest sindicat urmărește un dublu țel: în primul rând, se spune, asigurarea și impunerea prestigiului profesional; apoi ar fi stabilirea unui tarif al consultațiilor. Din 81 de medici practicanți din Iași, până acum, abia jumătate s'au înscris în sindicat.

E vorba ca și medicii din București să pue bazele unui sindicat indentic cu cei din Iași.

Din Reghin. În Reghin, orașel care trebuie să constituie un centru puternic românesc, în poarta săcuimei și a viitoare episcopii maghiare, s'au ivit din nou certe confesionale ce au bătuit și în anii din urmă. Asta ne mai trebuia în Reghin de 30 de ani există datina, că în 10 August, ziua târgului să aranjeze câte o petrecere cu scop filantropic. În anii din urmă schimbându-se scopul acestei serbări în sens confesional, s'au ivit neînțelegeri, în sânul publicului român de ambele confesiuni.

În anul recut, ca să se pună capăt acestor certe, direcțiunea noiei bănci populare „Cerbul” a hotărât, să aranjeze petrecerea pentru un scop interconfesional și unul pentru crearea unui fond de ajutorare a școlariilor săraci din loc și jur fără deosebire de confesiune. Publicul din jur a aderat la acest scop, dovadă numărul mare în care s'a prezentat și venitul curat, ce a rezultat în sumă de peste 400 coroane.

Exprimându-se însă din unele părți nemulțumirea că acest aranjament nu s'a făcut și cu consultarea lor pentru anul acesta, s'a convocat o consfătuire intimă la banca „Cerbul”, în care nu s'a ajuns la nici un rezultat, de oare-ce s'au ivit iarăși preocupări confesionale. O a doua consfătuire, a avut din aceleaș cauze tot un rezultat negativ.

Față de aceste stări triste, ca petrecerea îndatinată să nu rămână ballă, un comitet anonim a hotărât a aranja petrecerea parte cu scop de a mări fondul creat anul trecut de direcțiunea băncii „Cerbul” parte pentru fondul ziaristilor români. Fiecare român adevărat va trebui să recunoască, că acest scop ar fi cel mai potrivit și ar îndestula și îmblânzi toate spiritele deja atât de agitate.

Credem că față de acest scop nimeni nu va avea da zis nimic.

Nu confesiunea de toate zilele, ci idealuri și aspirațiuni mai înalte trebuie să nutrească azi în inima sa fiecare român adevărat și nu prin hula și ruina consăngeanului său se nizuiescă a se validita în public, ci prin fapte laudabile pentru neam să nizuiască fiecare a-și ridica numele.

Tangens.

O pedeapsă de o sută de ani. Cea mai lungă pedeapsă ce s'a dat până astăzi este aceea a unui regiment englez. Este regimentul 12 de lănceri care suportă această pedeapsă încă din timpul lui Wellington celebrul general englez învingător al lui Napoleon.

Se știe că acest general fusese trimis în Spania spre a sprijini răscoala poporului spaniol împotriva fratelui lui Napoleon, Iosef, care fusese impus ca rege al acestei țări.

Regimentul 12 de lănceri a jefuit atunci o mănăstire pentru care fapt generalul suprem l'a condamnat să asculte în poziție de apărare cele cinci imnuri: englez, spaniol, rus, imnul de seară și imnul prințului de Galles.

Zilele acestea împlinindu-se o sută de ani dela această dată pedeapsa va lua sfârșit.

Englita năvălită de dușmani. O flotă dușmană a reușit să acosteze la țărmul englez și să debarce vre-o 30.000 de oameni.

Din fericire este vorba numai de manevrele navale, totuși rezultatul operațiilor este foarte neliniștitor.

Toată lumea știa că flota albastră comandată de prințul Batembar reprezintă marina engleză, că flota roșie comandată de amiralul Callaghan, reprezintă flota germană. Manevrelor aveau de obiect de a se vedea dacă roșii pot să însele supravegherea flotei albastre și să debarce trupe pe coasta Angliei.

Spre a se apropia de realitatea cazului de război, flota albastră era de două ori mai mare decât cea roșie. Ea avea 28 cuirasate, 19 cruceșitoare și 6 cruciștoare protejate. Pe când roșii — germanii — aveau 15 cuirasate, 10 cruciștoare cuirasate și 3 cruciștoare protejate. Actualmente Anglia are 27 cuirasate în marea nordului, iar Germania 19.

Lumina trecută flota roșie „germană” a avut o ciocnire cu cea albastră, apoi a dispărut. Albastrii nu au regăsit-o decât Miercuri pe când debarca trupe la Yorkshire.

Scopul fusese ajuns. Și chiar în acest moment amiralul roșu a găsit mijlocul de a scăpa, jertfind câteva torpiloare vechi, și salvând pe celelalte.

Această simplă experiență a alarmat tare mult pe Englezi.

x A încetat! căderea părului : eluia, care întrebuințează renunțul și miraculosul balsam „Venusul” pentru păr al lui dr. Șepetianu. Balsamul acesta ajută creșterea, împiedică căderea părului și încetează total mătreața, de vânzare la *Toth Adorján, drogheria la „Venus”. Lugoj-Lugos.* Tot aci se capătă și renumita cremă „Venus”.

CRONICA SOCIALA

Petrecere în Câmpie.

Tinerimea academică română din Câmpie invită cu drag la petrecerea de vară, ce o va aranja la 11 August st. n. 1912, în „Hotelul Central” din Mociu, cu ocaziunea adunării generale a despărțământului XV Mociu al „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român”. Inceputul la 8 ore seara. Prețul de intrare: De persoană 1 cor. 60 fil. Venitul curat este destinat pentru „Fondul ziaristilor”. Suprasolvirile se vor evita cu mulțumită prin ziare.

Petrecere în Tâmpăhaza.

Inteligența română din Tâmpăhaza și jur va aranja Duminecă, în 11 August n. în pavilionul ridicat spre scopul acesta în curtea dlui M. Radu din Tâmpăhaza o producțiune teatrală urmată de petrecere cu dans din prilejul adunării generale a despărțământului Aiud-Teiuș al „Asociațiunii”. Inceputul la 7 și jum. seara. Prețul de intrare: de persoană 1 coroană, de familie 3 coroane. Venitul curat se destinează pentru noua biserică română din Aiud și pentru despărțământul Asociațiunii. Contribuiri și suprasolviri să se trimită la adresa: Basil Moldovan, preot Tâmpăhaza u. p. Nagyenyed. Comitetul aranjator.

Program: 1. „Doina”, poezie de G. Coșbuc decl. de V. Radu. 2. Foaie verde peleniță, solo de Ionel Tișan. 3. „O vișoară”, piesă populară în 3 acte de Octavian Pric.

ECONOMIE.

Românii, un popor de neprevăzători !

Răsfoind din întâmplare un calendar de al nostru, din anul acesta, am dat la o pagină oarecare și de societățile de ajutorare mutuală dela noi. Mare, neînchipuit de mare mi-a fost mirarea, când am văzut, că le pot număra pe degete, așa sunt de... multe.

Două, numai două, la un popor de 3 $\frac{1}{2}$ milioane de suflete!

Mutualitatea!? Ori unde a pătruns, ea țintește de mînuie să îndestuleze cerințele zilnice și să pregătească căi largi pentru viitor.

Dacă voim să judecăm o acțiune socială, a cărei înflorire urmează cursul generațiilor, atunci e lucru nimerit, ca să o luăm dela începutul începuturilor, spre a-i putea cumpăni însemnătatea și înrăurirea și apoi să-i urmărim calea făcută.

Dacă căutăm să facem așa o cercetare la noi, apoi numai de bucurat nu ne putem.

Nu mai mult de două societăți față de mîile dela alte popoare!

Și dacă vom face asemenea cercetare și la frații noștri *Români din România*, nu vom găsi în privința aceasta și în asemănare cu numărul lor, o stare mult mai strălucită.

O întreagă învățătură reiese pentru noi, din această cumpănire. Numărul mic, grozav de mic, ce-l avem de astfel de societăți, dovedește că noi suntem un *neam de neprevăzători*. Mai dovedește, că suntem în grad culminant *poporul egoismului*. În loc să luăm, credința nestrănutată în efectele *solidarității sociale românești*, drept cea mai dintâi dintre virtuțile neamului nostru, noi ne mândrim cu dragostea de sine și cu individualismul, care întrece orice margine.

Cu toate acestea, decadența sufletească și trupească, de care e amenințată societatea noastră românească, trebuie să trezească în toate mințile, simțământul altor datorințe, ce li se impune, prin forța lucrurilor. Căci vor fi de tot grele problemele atunci, când va izbucni o protestare hotărîită, din sânul poporului, ca dintr'o singură gură, împotriva rănilor noastre sociale, susținute de lăcomiile noastre păgubitoare de năncirile noastre și de prostia noastră. Când poporul nostru va înțelege, cum sucii destilat prin forțele lui, e risipit, dilapidat, de opera crescândă a pasiunilor sterpe, și cum amenințările cu război, iac să se peardă bogății îndestulătoare de a ușura lipsurile omenești, va fi greu de tot. Și ce va deveni folosul, ce-l avem din munca veacurilor celor din urmă, dacă va trebui să-l contestezi dreptului celui mai tare, întrebuințat când de armata inconștie a răscoalei, când de cea a războiului?

Din fericire, în alte țări duhul mutualității, care întruiește pe cel al păcii și se potrivește cu cel al științei, convinge tot mai multe milioane de oameni, cari urmăresc în cele mai multe părți obiceiul, a cărui învingere, va asigura cea mai mare biruință a muncii și a dreptului.

În starea, în care suntem și în împrejurările în cari trăim, nouă Românilor ne trebuie grabnic și fără șovăire *Mutualitatea*, întemeiată pe principiul singuraticului ins și pe acel al însoțirilor, favorizând dezvoltarea inteligenței și a simțământului, cu mult mai mult decât ar face-o principiul etatist.

Ar fi un mare progres social pentru noi, căci cu ajutorul său am micșora autoritatea față de o organizație colectivă, care susține liber opere generoase.

Mult timp va mai trece până să putem da și noi Români dovadă faptică despre o însoțire populară, care să cuprindă pe toți bunii Români, cari să pună temelie prevederii și sprijinului sub forme, care apără mândria muncitorului român și demnitatea omului. Infăptuind aceasta, va fi cel mai dulce și mai frumos rod al nețărnării noastre naționale! Da, așa va fi, dacă vom putea — și putem — cristaliza în *mutualitate*, mijloacele de lipsă pentru îndepărtarea spaimei de

bătrînețe, pentru copilăria părăsită, pentru lupta împotriva alcoolismului, care își inebunește prăzile și le omoară după ce le-a îmbuibat cu un germene, cu mult mai crud pentru urmașii lor, decât pentru ele.

Noi nu trebuie să ne mai împăcăm cu gândul, — ucigător gând, — că sărăcia sau lipsa unora ar fi prețul de răscumpărare trebuincios fericirii celorlalți, cari au avut încredere în sfertările omenești ca să îndrepteze starea omului.

Ce departe mai suntem noi Români de o perioadă de simțământ românesc creștinesc! *Să începem așadar o operă nouă națională! Să înființăm societăți de ajutor mutual*, al căror scop de căpetenie să fie lupta împotriva boalei sub toate formele, în toate gradele, apoi ajutorarea individului, care atins de boală în floarea vârstei, slăbit în puterea lui de muncă, poate pentru ani întregi sau chiar și pentru totdeauna, se vede deodată fără mijloace, fără sprijin, fără protecție, ca să susție traiul său și al celor săi.

Aci *mutualitatea*, poate interveni, ca să fie organismul de lipsă al asigurării împotriva *invalidității* la Români. după cum stau împrejurările în această țară a bunului plac, supra-numită, — țineți-vă risul! — *Hungaria felix*; pentru noi Români, *mutualitatea*, ar putea, dar ar și trebui să treacă peste *tărîmul individual*, adică a risicurilor imediate ale unei boale scurte peste protecția restrînsă, asigurată ficcărui dintre ai noștri, ar trebui să zic, să treacă peste aceasta și să meargă acolo, unde o strigă lupta împotriva tuturor lipsurilor, întregii sărăcii, tuturor năpăstuirilor sociale, deci și la *risicurile sociale*. Și după cum știm cu toții, că mergând până la izvorul rețelilor, numai așa le vom putea stărpi, ba mai mult, că numai împiedecându-le de a se naște, vom fi siguri de a le putea suprima, *mutualitatea*, pentru noi și la noi va trebui să cuprindă cât se poate de hotărît în întregimea ei, larga problemă a prevederii cu adevărat apărătoare, preventive. Împotriva boalelor, ce pot fi înlăturate, împotriva năpastei jalnice a ofitei, împotriva locuințelor nesănătoase și murdare, împotriva boalelor morale, ca jocul de cărți și alte jocuri zise de noroc, dar jalnic de nenorocoasă, care la noi tot mai mult au tot mai mare căutare, dela opincă până la vîlădică.

Întrebând odată pe un popă obișnuit, căruia i se mai spune în treacăt și părinte sufletesc, de de multe ori o numire nevrednică, cunoscând gândurile și faptele, că de ce adică își prăpădește cu cărțile..... sîinte pentru cărțași, vremea înzadar, care pentru noi, în timpul de acum, e comoară neprețuită, știți ce mi-a răspuns? Că ce să faci toată ziua, dela un timp și se urește și trebuie să mai joci și cărți, ca să omori vremea.

Să omori vremea, când într'adevăr ea te omoară, neștiind-o prețui!

Această părere de altfel am întâlnit-o și la învățători — luminători în cele rele, la advocați, la plugari, în sfârșit de sus până jos și de jos până sus. Și apoi ne vîităm de sărăcie, ce-rem congruă, otrăvitoare de neam, salarii mai mari fiindcă ne-am dat silință să pierdem cât mai bine și cât mai mult, limba oligarhiei stăpînitoare, procese multe, ca să avem cu ce sta la masa verde, provocăm trădări de neam și facem renegări și pâri de trădare de patrie! Iată toate boale sufletești, care așteaptă la noi cu nerăbdare, pe doctorul de moralitate socială, o profesiune încă necunoscută la noi, atât e de ascunsă și de fricoasă.

Trebuie deci să dăm locuințelor aier și soare, trupului sănătate și putere de viață, sufletului tărie, prin urmare să asigurăm căminului părintesc bucuria și vieții demnitate și dulceașă.

Ca să îndeplinim aceste cerințe cu dor simțite ici-colea la noi, trebuie să punem umărul cu toții și să înființăm mult, cât mai multe societăți de ajutor mutual. Mi-ar plăcea, ba ca bun român și iubitor de neam, doresc din tot sufletul meu îndurerat, ca în fiecare localitate românească sau cu Români, pe lângă școala minții, biserică, casă de cetire, baie populară, să mai fie neapărat și *școală socială*, de care ducem cea mai mare lipsă: *societatea de ajutor mutual*.

Nu mai așa încetul cu încetul, geniul prevederii mutuale, care nu-i decât cel al *solidarității*, cu învoire liberă și generos, va cuprinde instituțiile, ne care le avem, viața noastră socială, obiceiurile și moravurile noastre, se va face stă-

pân pe eâmpul de aplicare și va face dintr'o alcătuire numai de drept, un trup viu, un organism pe care puterea lăuntrică îl mărește și-l desvoltă nesfârșit.

Nu negăm, multe piedeci ni se vor ivi și ni se vor pune în cale, căci aceasta li-e dat tuturor acelor, cari voiesc să fie înaintașii propășirii noastre. De altfel peste curentul obiceiurilor învechite, nu putem trece fără sfurtări dureroase. Foloasele, din greu pot străbate, întunecul împotrivirii încăpăținate a minților mărginite, care resping să se lumineze preiudecățile, care se răsvrătesc; neîmerederea fără teinei, care zăpăcesc bunul simț. Neîmerederea însă să ne fie proaspăt în minte și să nu lăsăm nici decum, ca în noi să piardă din tărie, două lucruri:

Voința binelui și energia, de a-l întâplui.

Vremea ne va ajuta. De altfel ea este cea mai bună colaboratoare. Piedecile se vor împuțina din ce în ce. Pe nesimțite, lumina va risipi întunecimile, iar adevărul va sări în ochii tuturor.

Va sosi ziua mult dorită, când pe dărîmăturile împotrivirilor zăpăcite, fiecare dintre noi, va cere societății de ajutor mutual, și atunci, numai atunci abia, vom fi devenit un popor de oameni prevăzători.

Moralitatea noastră generală, în chipul acesta va fi mult mai superioară, iar chemarea noastră ca popor, va fi mult mai nobil afirmată.

Încă odată, sarcina, ce ne vom lua asupra noastră, e grea. Vom ști însă să fim la înălțimea tuturor jertfelor și a tuturor răspunderilor.

Nu trebuie nici o clipă măcar, să lăsăm să mai fim numiți un popor de neprevăzători!

Traian V. Țăranu.

PĂGINI RASLEȚE.

Henrich Sienkiewicz.

Ultimul vlăstar.

(Istorică din Texas.)

Cine a văzut mulțimea ce hoinărea în seara asta înaintea cercului, care voia să deie câteva reprezentațiuni în orașul Antilope, acela de sigur nu argur nu ar fi crezut că acest oraș înfloritor există numai de cincisprezece ani. Înainte de asta nici un alb nu se încumeta să meargă până la Chaviatta, capitala tribului indian „sarpele negru”. Orașul acesta fusese pe locul unde e azi Antilope. Tribul „sarpele negru” se îngrijea bine, ca să-și păstreze nestirbit teritoriul ce-l avea.

Dar într'o seară frumoasă cu lună niște dușmani au atacat cuibul acesta liniștit. Invingerea albilor a fost deplină; pe toți locuitorii Chaviatei, fără de nici o deosebire de sex și etate, i-au masacrat și din baia asta de sânge au scăpat numai câțiva inși, ce din întâmplare erau la vânătoare.

Deasupra ruinelor orașului, în curând s'a zidit un oraș nou, — inundat de populația germană, orașul acesta a luat numele de Antilope. După cincisprezece ani populația orașului, din cauza filoanelor bogate de aur a ajuns la 10 mii de locuitori.

Cu șase ani înainte de dărâmarea orașului Chaviatta, chiar pe locul unde cântă azi muzica cercului, au fost spânzurați nouăsprezece luptători indieni, ultimii bărbați din tribul „sarpele negru”.

De ce se adună o mulțime așa de mare înaintea cercului? Fiindcă programul acesta:

„Jocul pe sfoară a renumitului acrobat „Sachem” la o înălțime de douăzeci metri.

Vestitul acrobat e șeful tribului „Șerpia negri” și ultimul vlăstar al tribului său”.

Mr. Dean, bravul director al cercului, ne-a povestit, că înainte de asta cu cincisprezece ani, călătorind odată spre Sante Pé, a întâlnit în drum un indian bătrân, care era în pragul morții. Lăgă el stătea un băețel. Bătrânul, înainte de moarte a spus, că băiatul acesta e copilul ultimului șef al tribului „sarpele negru”. Directorul l'a luat pe copil cu sine și l'a crescut, devenind cu timpul unul din cei mai buni acrobați.

Și astăzi cetățenii Antilopei veneau cu du-

iumul să vadă de ultimul vlăstar al tribului „sarpele negru”. Toți se bucurau înainte, că arătându-l cu degetul, vor putea zice femeilor lor:

—Vedeți, acesta este ultima mlădiță a tribului „sarpele negru”, pe care trib l-am pus stăit, când am ocupat orașul Chaviatta.

*

Cercul era aproape ticsit de spectatori, la antreu toți, se călcău pe picioare.

Sute și sute de lămpi lumineau șatra puternică.

Muzica a început să cânte un marș frumos, iar spectatorii povesteau acum mai cu voce.

Muzica a tăcut... S'a auzit un sunet de clopoțel... A urmat o liniște adâncă.

Șase servitori s'au pus în rînd la ușa, ce duce la grajduri și printre ei a trecut spre arenă pe un cal fără de sea femeia Mlle Lina.

Muzica iar a început să cânte și Lina și-a arătat jocurile ei frumoase. După ce a cșit de pe arenă a fost urmată de un ropot de aplauze prelungite.

*

Acum numele Sachem trecea dela unul la altul, ca o veste îmbucurătoare. Nici chiar prostiile clownilor glumeți nu a fost în stare a stămpăra neliniștea publicului.

Muzicanții au cântat părți din „Don Juan”, iar servitorii au întins o sârmă groasă de drot de asupra arenei.

Șatra de-odată a fost luminată de un foc roșu bengalic!

Acum trebuia să apară Sachem! — Dar în locul lui a venit directorul. A făcut complimente respectuos și a rugat pe onoratul public, ca să fie în cea mai mare liniște și să se abție dela orice manifestație de simpatie, fiindcă astăseară indianul e mai sălbatic, ca de altă-dată.

A urmat o liniște adâncă. Peste câteva momente toți ziceau:

— E aici! E aici!

Privirea tuturor era ațintită spre șeful tribului indian, care cu pași măestosi a intrat pe scenă.

Era un om robust, voinic, îmbrăcat cu un hermeliu alb. Fața părea cioplită din bronz și din fața asta priveau doi adevărați ochi de indian, cu o privire rece și aproape veselă. Privirea lui a fugit o clipă peste mulțime, ca și cum ar căuta prada sa. Capul era împoțat cu o peană mare, iar la brâu purta o săcură și un cuțit zdravăn. În mână în loc de săgeată avea un băț, cu care avea să-și ție echilibrul pe sârmă.

În mijlocul arenei, deasupra mormântului străbunilor lui, s'a oprit și a strigat odată cât a putut de tare: era strigăul de luptă al tribului „sarpele negru”. Accia dintre spectatori, cari au luat parte la dărâmarea Chaviatei, își aduc aminte de urletul acesta, și au fost cuprinși de fiori de ghiată.

Și-a arătat apoi desteritatea de a merge pe sfoară, dar fata lui deodată a luat o înfătoșare oribilă de văzut. Ochi lui luceau în o vâpae aprinsă și din pieptul lui a erupt deodată un cântec german, un cântec de războiu... Șeful acesta nu mai cunoștea adecă limba tribului „sarpele negru”. Cântecul din ce în ce era tot mai sălbatic.

Astfel cânta:

„După ce încetău ploile celea mari, an de an cinci sute de luptători plecau din Chaviatta pe drumul de luptă și dacă se întorceau acasă, brăul lor era împodobit cu cuțite.

Femeile le cșeau în cale și jucau împreună mai multe jocuri în onoarea Spiritului cel Mare.

Chaviatta în aceste zile de sărbătoare era fericită. Femeile lucrau în wigwamja și copii crescuți de arcași dibaci și luptători neînfriați.

Luptătorii au căzut pe câmpul de onoare și mergeau pe câmpul de vânătoare, totdeauna însoțind pe tatăl lor.

Săcurile lor nici când n'au fost stropite cu sânge de femeie, sau copil, fiindcă luptătorii din Chaviatta erau oameni cu o inimă nobilă și bună.

Chaviatta a fost un oraș puternic, până când n'au venit albi aceia de peste țări și mări ca să-l dărâme.

S'au furișat în wigwamjaile celor, cari dor-

meau și au împuns cu sulitele în pieptul bărbatului, femeii și a copilului.

Chaviatta nu mai e. Deasupra ruinelor ei albi au ridicat azi wigwamjoi de piatră.

„Șerpia negri” nu mai sunt și Chaviatta dărâmată strigă răzburare!...

Vocea lui era tot mai puternică. Sus, deasupra mulțimii amenința cu bățul. Era o liniște înfricoșată... așa se părea că și directorul e foarte liniștit.

Din tribul „sarpele negru” a mai rămas numai un copil în viață.

Era slab și mițel, dar s'a jurat pe zăul pă-mântului, că-și va răzbuna pentru moartea străbunilor săi.

Publicul se temea. Șeful învârtea acum cu putere bățul, care era aproape să lovească o lampă. Publicul se temea ca nu cumva șeful să doboare lămpile și vor arde de vii.

Dar deodată un glas îi strigă poruncitor: — Oprește-te! Oprește-te!

Șeful a dispărut. Și publicul numai după aceea a aflat, că jocul asta a fost o parte din program, o născocire a directorului viclean.

Șeful nu peste mult a venit iară. În mână avea o farfurie și a umblat să-și adune niște pârale. Dollar după dollar cădea pe farfurie...

După ce s'a finit reprezentația Sachem a băut multe halbe de bere cu ucigașii tribului său...

Trad. de V. Crișan.

POȘTA REDACȚIEI

Manuscrisele nu se înapoiază. — Cele scrise cu creionul ajung în cos.

Dnii S. O. Șimleu. Cu durere trebuie să vă anunțăm, că în chinda tuturor silințelor ce ne-am dat, n'am putut să deslușim înțelesurile multora din hotărârile cuprinse în „procesul verbal” ce ne-ați trimis spre publicare. Sunt scrise într'o limbă absolut imposibilă, neînțeleasă. Am înțeles numai, că doriți să vă asociați mișcării „regnicolare” a învățătorilor de toate categoriile. — rău faceți.

Vă mai comunicăm cu acest prilej, că în legătură cu articolul dnii D. Pop. am primit la redacție până în vremea 10 articole de aprobare, dela mai mulți învățători din părțile dv. Dacă am publica acum „procesul verbal”, s'ar porni o adevărată lavină a discuțiilor, din care n'ar putea să profite nimeni. — cel mult poate streină, desvălîndu-li-se în toată sărăcia ei iroana culturală românească a învățătorimii sălăgiene.

Vă sfătuim prințese să renunțați în interesul dv. la o opărire publicistică. Fiți mai îngăduitori unui față de alții și nu vă aduceți mizeriile în fața lumii.

Avem toată dragostea și tot respectul pentru năvălutele dv. și ne-am bucura, dacă s'ar găsi între intelectualii din părțile dv. oameni, cari să știe serie câteva rînduri pe înțeles, ca să putem înțelege și noi deplin dorințele dv.

Aveți alevat, că v'ați supărat pe noi. Regretăm. E absurd să afirmăm, că noi am disconsidera reuniunea dv. Din cele ce ne-ați trimis nu vedem decât în mod vag năvălutele dv. și ele ni se par reprobabile în multe privințe.

Așa stînd chestiunea nu putem să facem un lucru mai cuminte, decât închidindu-o.

Dnii I. M. R. Biserica-Albă. „Păstrează-mă” n'a părut în broșură.

V. C. în C. Se va publica cât mai curînd.

A. A. Lugej. Vom publica-o cu plăcere.

Redactor responsabil: Constantin Savu.

Recunoștință

Prin aceasta recunosc cumea atât motorul cât și batoza, am primito eu data de jos în cea mai mare regulă dela domnii Frații Burza din Arad.

Totdeodată declar, cumea foarte pe deplin sunt îndestulat atât eu motorul cât și cu batoza.

Daboești, la 29 Iulie 1912.

Cu toată stimă

Toma Hațaganu.

Caut
un candidat de avocat cu praxă
Dr. Nicolae Mănoiu
advocat, Braşov.

Se caută
un candidat de avocat
şi un scriitor pentru cancelarie advoca-
caţială. Cei cu ceva praxă sunt preferiţi.
A se adresa la adm. ziarului „Românul”.

Se află de vânzare
o garnitură de maşină cu aburi pt. imblătit
sistem „Garet” de 8 cai putere şi un
aranjament pentru moară cu 6 pietri,
ortător de făină şi cu sul, — pe lângă
condiţiuni favorabile de plătire.
Informaţii dă Braun Micşa, prăvălie
de saci în Arad.

Anunţ

Într'un oraşel românesc cu liceu se vinde
sau se arândează din mână liberă o franzelărie
(brutărie) şi dreptul de prăvălie mixtă. Nefiind
alt brutar, şi jurul e românesc, un brutar român
are bune prospecte. Doritorii să se adreseze la
administraţia acestui ziar.

Agronom

cu o calificare superioară, necăsătorit, se caută
pentru administrarea unei moşii de întindere
mai mare. Ofertele să se adreseze:
„Biroul agricol”, Szászsebes.

Ministerul agriculturii şi al domeniilor.
Direcţiunea proprietăţii şi a exploatarei mo-
şilor.

Nr. 43765 — 8 Iunie 1912.

PUBLICAŢIUNE.

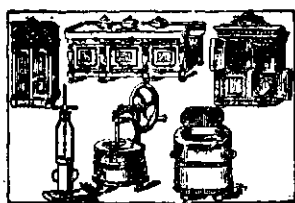
În ziua de 20 Septembrie a. c. ora 10 dim.
se va ţine în localul Ministerului, Bulevardul Carol
nr. 10, licitaţiune orală pentru vânzarea terenului
în suprafaţă de 1837 m². şi a imobilului aflat
pe el, proprietate a statului, situat în Capitală,
Calea Victoriei colţ cu Strada Doamnei.
680 m². din suprafaţa totală a terenului sunt
ocupaţi de imobil, iar restul de 1156 m² este teren
liber.
Imobilul are parter, etaj şi mansardă.
În parter sunt două intrări şi 11 camere, din
care 6 sunt prăvălii. În etaj sunt 18 camere, din
care două sunt băi, iar în mansardă sunt 8 camere.
Garanta este de lei 76.000, iar concurenţa
va începe dela suma de lei 1.435.720.—.

50% economie de gheaţă!

Mare magazin de dulapuri gata pentru gheaţă.

Mendelovits Farkas

fabricant de dulapuri pentru gheaţă.
Budapesta VII., Rákoczy ut nr. 64. Telefon: 106—69.

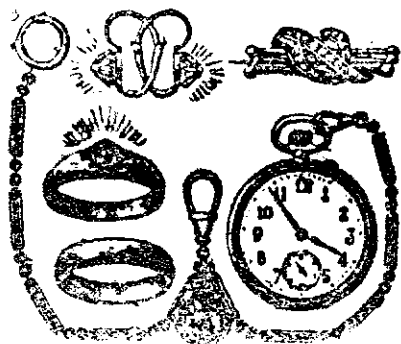
Dulapuri de gheaţă
cu cele mai mari
construcţiuni interne,
brevetate şi cari se
pot desface, expedi-
tate spre deplina
mulţumire a celor
mai mari vânzători

De carne din Ungaria — se pun în circulaţie.
despărţirea se face exclusiv prin dopuri din
lemn de plută resinată. Apa de gheaţă se între-
buinţează pentru promovarea răcirii. Absolut
fără miros! foarte uşor de curăţit fără a scoate
gheaţă afară.

■ Să nu se confunde cu alte fabricaţii. ■

Gustaţi
Berea SLEPING-car
din fabrica „Bragadiru.”

A. Slepák, giuvaergiu şi
ceasornicar
Marosvásárhely, Széchenyi-tér 43. sz.

Mare asortiment în ceasuri de buzunar de
aur, argint şi nickel. În ceasuri de părete.
Giuvaerice fine, cu brănte, obiecte de lux
în argint şi articole optice. În atelierul meu
se reparaază ca nouă, lucrurile vechi, anume
giuvaerice şi ceasuri, pe lângă garanţă.
Preţuri solide! — Serviciu prompt!

Prima calitate

Maşini de cusut „Singer”
calitate bună pentru femei
cu 60 K. (karikahajós) tot
pentru femei 84 K., cen-
tralbobin 94 K., cu 5 cutii
din oricare soia 110 K.,
cu luntre scufundătoare
(sülyesztő karikahajós) —
centralbobin fără sunet,
artistic lucrate, un adevă-
rat decor pentru casă cu
130 cor. precum şi biciclete cu 104 cor.
pe lângă garanţie de 5 ani — liferează:

KRAUSZ HENRIK
Budapest, IV., Veres Pálné-u. 40
Revanzătorilor le dau rabat. — Cata-
log la cerere trimis gratis şi franco.

Imprumut ieftin,

fără cheltuieli anticipative, cu procente de
4 1/2 şi amortizaţie, pe pământuri, dela 10—65
ani, rămânând procentele aceleaşi.

Ofer diferite maşini agricole

fabricatele cele mai bune, construcţia cea
mai perfectă, precum: maşini de treerat, cu
abur, benzin şi olei, maşini de semănat şi
şi cosit cu abur, benzin şi olei pe lângă pre-
ţurile cele mai convenabile cu plătire în rate

Cumpăr, vând şi parcelez

moşii, pământuri, fabrici şi case. Vând maşini
motoare calitate bună, preţ ieftin. Instalez lu-
minare cu acetelin şi vând obiectele necesare.

La dorinţă trimit specialist.

Caut agenţi la sate, pe lângă onorar.

Agentura generală comerclală.

Pálmer Mátyás

Temesvár-Józsefváros, Hunyadi-utca 6—8.

„IANER” cremă neunsuroasă.

Cel mai nou pro-
duct higienic pentru
curăţirea şi înfrumuse-
ţarea pielii.

Înlătură petele
galbene, bucele pri-
cinite de înfierbin-
ţeli, sgrăbanţe şi
alte necurăţenii de
piele. Crema aceasta
zina se poate folosi
mult mai cu succes.

1 teglă 1 cor.

„IANER” pudră. E non plus ultra pudrei. Bună
la baluri, saloane şi de salie
Iolos, care acopere încreţiturile şi e cu totul nestricăciună
în culorile: roză, albă şi cremă. 1 cutie 1 coroană.

„IANER” săpun. 1 bucată 60 fleri.

„IANER” pastă pentru dinţi. 1 doză 1 cor.

„IANER” apă pentru gură. Bună pentru din-
gingeii bureţesi, contra mirosului greu de gură. 1 sticlă
cor. 1.60, jum. sticlă 80 fl.

„IANER” esenţă pentru păr. Excelentă
pentru înlă-
turarea mătreţei şi contra căderii părului. 1 sticlă, 1
cor. 30 fl.

„IANER” pomadă pentru creşterea părului. —
1 teglă 2 coroane.

„IANER” vâpseală pentru păr pentru a
colora în
negru, brunet, ori în blond părul sur şi cărunţ. Nereuşita
colorii e eschisă. La comanda să se noteze că părul încă-
runţit în ea coloare să se vâpsească (negru, brunet). Un
carton 4 coroane.

„IANER” apă, care face părul blond,
Pentru a văpsi în timp scurt, în băl. auriu, părul blond
roşu, chiar şi brunet ori negru. 1 sticlă 4 coroană.

Discretă şi zilnică expediţie cu poştă. — Telefon 476

Pentru înconjurarea contrafacierilor numai „Preparatele
lui Rudolf Ianer” ieşite din farmacia sa ca valoare şi
se pot căpăta la

Farmacia „Maria ajutătoare” a lui
Rudolf Ianer, Temesvár, Gyárváros Fő-ut 72.

Import de cafea şi tea

F. A. DEGAN

FIUME.

„Deganin”

scutit
prin lege

„Deganin” e preparatul cel mai nou şi cel
mai cu efect în contra gândacilor roşii şi
negrii (şvabi, ruşi) şi a altor insecte, cari
infectează bucătăriile, magazinele, covrigă-
riile ş. a. m. d.

Preparatul e un praf de coloare roză şi se fo-
loseşte în modul următor:

Praful se va împrăştia cât de des (gros) pe po-
deală jur-împrejur dealungul păreţilor şi în
toate locurile de unde iasă şi se ivesc inse-
tele.

Cantitatea nu trebuie cruţată, ca insectele la
sui şi scoborît de pe păreţi să fie silite a
trece prin praf.

Praful nu e veninos, dar totuşi nu e conzult a-l
lua în gură. Din acest motiv insectele vor
muri momentan, multe vor fugi, însă, care a
gustat din „Deganin” va peri.

Rezultatul se va observa peste vreo câteva zile.
E conzult a lăsa praful împrăştiat şi o lună
de zile, ca să poată ajunge la el şi insectele
cele mici, în acest mod se distruge şi să-
mânţa lor.

Cine a făcut o probă cu preparatul „Deganin”
de sigur s'a scăpat de uricioşii oaspeţi şi ni
va fi recunoscător.

Serisori de recunoştinţă primesc cu plăcere.

1 kgr. numai 3 coroane.

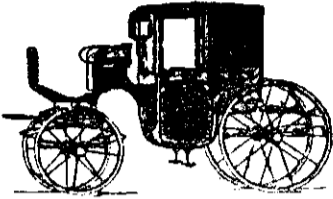
Decorat cu medalie de aur la ex. agricolă din Lugoj.

DICSICS B. IGNACZ,
succesorul lui Bálint Diesics.

Atelier de trăsuri, șele și lustruire.

LUGOJ, strada Nița Popa,
lângă biserică gr.-orientală rom.

Pregătește totfelul de trăsuri și căruțe
precum și lucrări de dogărie și fâurărie.
Reparează trăsuri vechi cu prețuri ieftine

Polacsek Henrik,

strungar artistic

Budapesta VII., Nagymezőutca 31.

Recomandă fabricatele sale pregătite din lemn de prima calitate, ca bile pentru popici Lignum-Sanctum, apoi articola pentru aranjamentul cafenelelor, precum: bile, dacuri pentru biliard, șahuri, domino, rapentru ziare, în prețuri foarte moderate. Totodată iau în întreprindere totfelul de reparații în bransa mea, în preț mic. Comandele din provincii se execută prompt și solid.

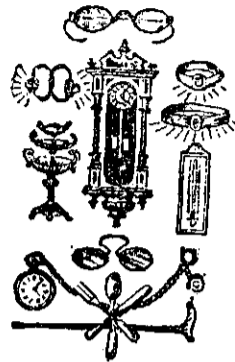

MANDEL ZSIGA

orologler giuvaergiu-optic

DÉS—Fötér

Sucursala Gyulafehérvár

Cel mai mare depozit de tot felul de ciasornice de aur și argint precum și ciasornice de metal și nickel. Articuli de argint de China Berndorfer Cristofle și tacâmuri de argint. Ochelari și zwickeri de Rathenov. Articole optice de aur și argint Gramophoane și plăci. — Reparatari solide și ieftine. Serviciu conștiincios. Prețuri moderate.

Premiat cu diplomă dela corp. meseriașilor.

Botházy László,

sculptor și întreprinzător de beton și platră de artă, depozit de nisip.
Nagyvárad, — Erzsébet-utca.

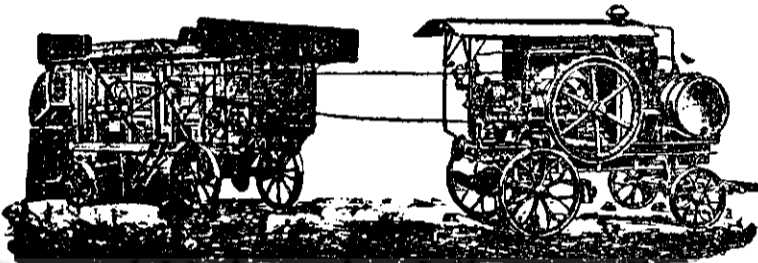

Primesc ori-ce lucrări ce se refer la bransa mea precum lucrări la edificii și cripte cu diferite expoziții, de piatră și marmoră, apoi cruci, monumente, etc. — Lucrez în beton cu mare pricepere, precum caldărăm de beton, canale, poduri de beton cu fier, table de ciment, bazine de asfalt. Trimit desennu și catalog. — Voiesc să atrag atenția on. public prin lucru bun și prețuri ieftine. Liferéz pietri și nisip în cant. mare.

Fabrica de mașini și turnătorie de metale **Fürst Antal,** Timișoara-Fabric

Șirul stâng al Begel nr. 11. — (în casa proprie).

Primește spre lucrare: diferite piese pentru mașini de abur, în orice mărime. Garnituri complete pentru mori și fabrici de spirt. Cilindrele se găuresc la fața locului fără desaranjament.

Ori-ce reparație la cazan ori mașini o face în execuție solidă, cu preț foarte ieftin.

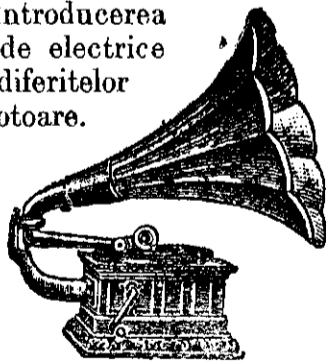
Fabrică: *Cazane nouă pentru aburi și dulapuri p. locomobile.*

Ciselește și curăță cilindre pentru mori.

Leitner Sándor mechanic și electrotehnic

Cluj-Kolozsvár, str. Deák Ferencz nr. 30.

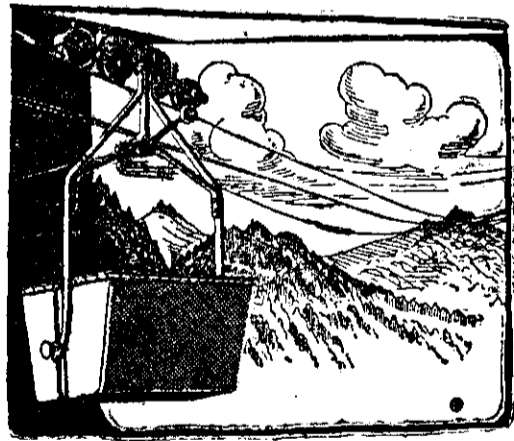
Vinde și repară pe lângă prețuri moderate: casse de bani, biciclete, mașini de cusut, gramatoane și mașini de scris. Primește orice muncă de bransă, precum: introducerea soneriilor, a luminii de electrice și a diferitelor motoare.

Fabrica de mașini LAUFER JÓZSEF,

BUDAPEST,

VI., PALOTAI-UT 15—11.

Linii funiculare, șghiaburi de precipitat vagoanele pentru mine, osii de transmisii brevetate »Balon«, cângi automate de descărcat, macazuri, mașini de remorsaj cu lanțuri sau frânghii. Aranjamente Skips și de încărcat, elevatoare și transportoare, etc.

Kirsteuer Aladár

sculptor

în SIBIU (Nagyszeben), str. Faurilor n. 17.

Primește executarea a totfelul de

obiecte de sculptură

de ghips, piatră, ciment, lemn etc. figuri și ornamente executate foarte frumos.

Specialist în lucrări de mână liberă pe fațade sau în internul zidurilor.

Pregătește figuri întregi, busturi, statuete-reliefuli din piatră sau metal. Modele mai mici pentru ziduri și construcții.

Karl Schulleri

atelier de cuptoare,

Sibiu, Târgul Fânului 7.

Execută:

cuptoare cu căhăli

în toate colorile, precum și încălzite în forma Meissner și Kastel, îmbrăcate în căhăli. Deasemenea construiesc cuptoare de fier din căhăli albe și vinefe.

Primesc și tot felul de reparații, ce se țin de bransa mea. Comandele primește și dl Victor Roth, prăvălie de coloniale, Sibiu, Strada Sării (Salzgasse) Nr.

PORTLANIT

veritabile de Zimony **ardesie de asbest** cel mai bun material al timpului de față pentru acoperirea caselor. Pentru durabilitate garanță de 50 ani. Unicul loc de vîndere

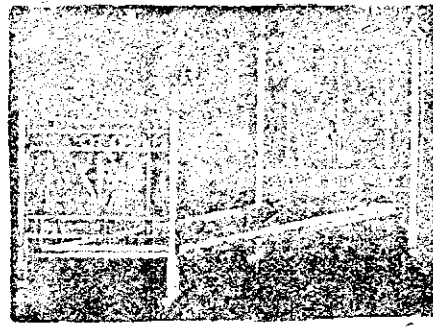
la fabrica de mobile de lemn alui

Ludovic Fülöp,
ARAD, Hajó utca 1.

Telefon 78.

Prospecte gratuit.

Totfelul de
mobile de fier
și
matrațe de fir

cu cadru de lemn și fier precum și **PATUL-MASĂ** brevetat, care ziua se poate întrebuița ca masă, iar noaptea ca pat, se pot procura cu prețuri ieftine dela

fabrica de mobile de fer a lui
Wertheimer Géza

Losoncz, Tugár-tér 3.

Pregătesc

cupatoare de teracotă,
căminuri, vase, glastre,
cu prețuri moderate.

Pentru durabilitatea lor garantez. Primesc și repararea cupatoarelor vechi și în provincie. Rugând sprijinul mult onor. public:

Magyar István,

fabricant de căminuri și articole de lut
Temesvár-Gyárváros, Kém-u. nr. 16.

Lampe pentru mine

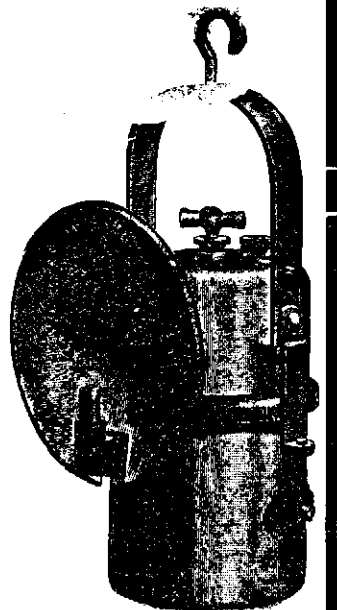
și tot felul de lampe cu acetylen,

fabrichează

BARTOS ZOLTÁN

FABRICANT DE LAMPE

BUDAPEST, VII., Gizella-ut 55. R.

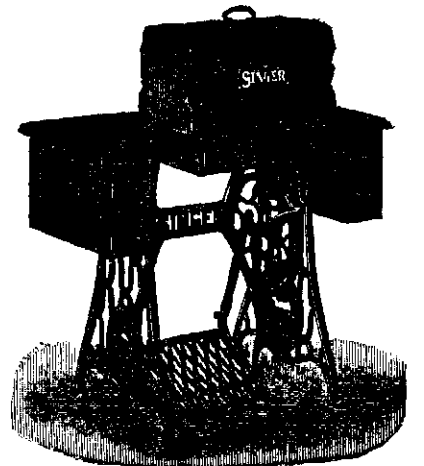
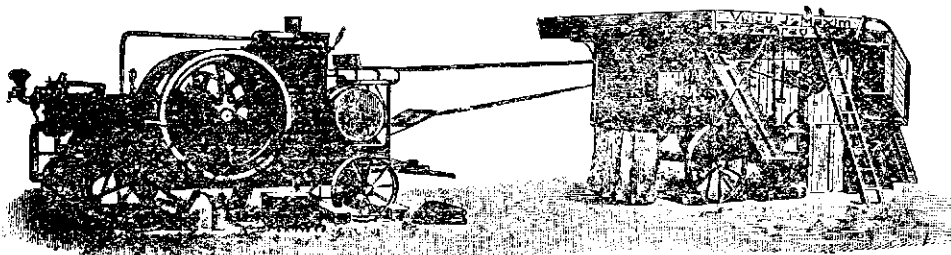
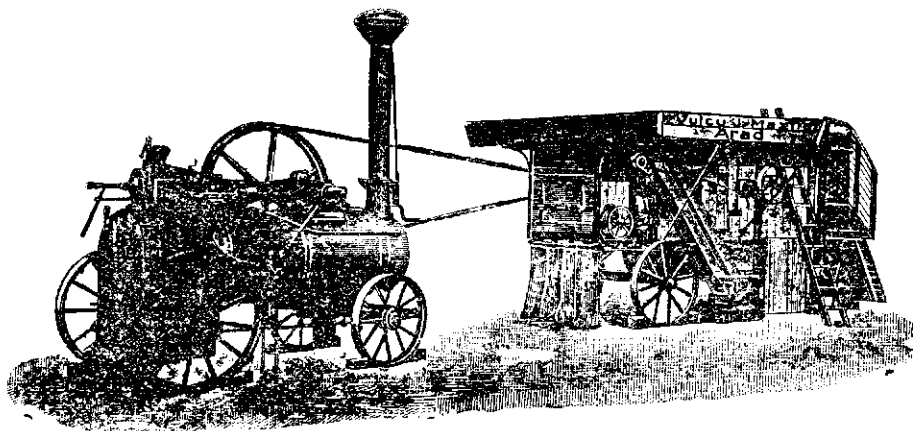

MAXIM I. VULCĂ

FABRICANT ȘI NEGUȚĂTOR DE MAȘINI

ARAD, Strada Fábrián László n-rul 5—6. Telefon nr. 608.

Atrag atențiunea Onor. public asupra marelui meu magazin de mașini și fabricate americane, ca cele mai bune și renumite mașini de săcerat și legat snopi Plano, fabricatul cel mai bun al lui Cormic din America, mașini de cosit nutreț și, Garnituri compl. de treerat cu aburi sau motor. Uleiuri de mașină și motoară, curele, unsoare de mașină, saci, ponieve, măji, și toate trebuincioasele mașinelor de treerat, precum și pluguri, grape americane, mașini de sămanat și tăiat nutreț și, alte requisite economice.

Se caută o mașină de 10 ori de 12 puteri de cai spre cumpărare.

Cățiva învățacei din casă bună cu 2—3 clase gimnaziale angajez.

Sticlar pentru zidiri și portaluri

(magazin de table de sticlă și de oglinzi).

Execut lucrări pentru zidiri noi,
sau totfelul de reparări prompt și
cu prețuri ieftine. Expediez ieftin
rolete mecanice de pânză și trestie
- - pentru ferestre - -

FRIED FERENCZ

ARAD, strada gróf Apponyi Albert nr. 15—16.

TELEFON 909.

TELEFON 909.

Dacă suferi în dureri de stomac,

dacă ești lipsit de apetit, dacă ți-e rea mistuirea
sau dacă ai dureri cari provin din aseasta, cum
sunt dureri de dinți, sgârsciuri, arsuri, apăsare
în stomac, iritație de vomare, greață, răgâieli, etc.
folosește:

Purgativul de fier (epenhajtó) de Rozsnyai,

care e cel mai bun mijloc pentru vindecare în
vreme scurtă, chiar și în cele mai neglijate cazuri
de boală.

O sticlă costă 40 fleri; o duzină 4 coroane
80 fleri.

Se capătă la singurul preparator

Farmacia

ROZSNYAY M.

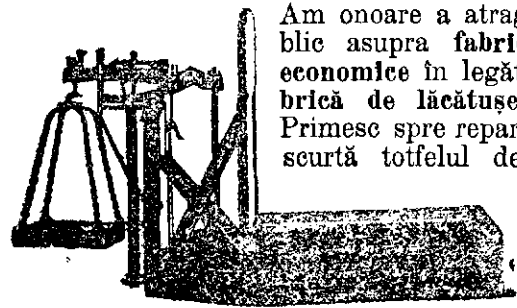
A R A D.

Cu prilejul expoziției industriale din Lugoj premiat
cu cel dintâi premiu cu: „DIPLOMĂ DE ONOARE”.

TÓTH ELEK

Turnătorie de fier și
metal, țesătorie de fer
și fabrică de mașini

TELEFON nr. 22. LUGOJ - LUGOS TELEFON nr. 22.

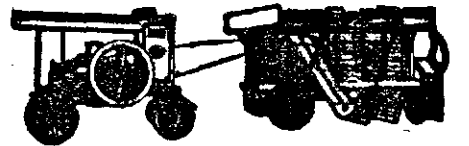
Am onoare a atrage atențiunea on. pu-
blic asupra fabricii mele de mașini
economice în legătură cu noua mea fa-
brică de lăcătușerie și de cumpene.
Primesc spre reparare ieftin și în vreme
scurtă totfelul de mașini economice,
mașini de îmblățit,
locomobile, părți
de mașini, motoare
ori străformarea
lor, mori, cazane,

cumpene, pompe, tulumbe, etc. Indreptarea osiilor mașinelor
de îmblățit, etc. Benzin, motoare, absorbitoare de gaz pen-
tru oleu brut, ori transportarea părților alcătuitoare în
timp scurt, cu prețuri convenabile. Totodată recomand pân-
zele mele de fir, din fir negru ori zincuite, în orice mărime
și cantitate, cu prețuri ieftine de fabrică. La dorință servesc
cu prospecte și planuri gratuite.

Fabrică și atelier de reparatură pentru cumpene.

Mare magazin de mașini
:: economice ::

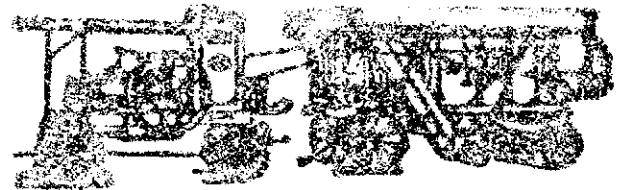
Agentura fabricii de ma-
șini a căilor ferate un-
gare. Vânzare demotoare

Mai de multe-ori premiat cu medalie de aur
și argint.

400 decorațiuni și 36 premii de stat.

Motoare „OTTO” original.

Locomobile de benzin și Garnituri
de trierat cu motoare complete.
Motoare de sine mișcătoare. Mo-
toare de ulei brut și gaz sugător

construiește în cele mai bune condițiuni

LANGEN & WOLF

FABRICĂ DE MOTOARE.

Filiala: Timișoara-Iosefin,
Stada Bonnaz No. 12.

Cereți gratis cataloage și prețuri curente!

Se caută reprezentanți solizi!

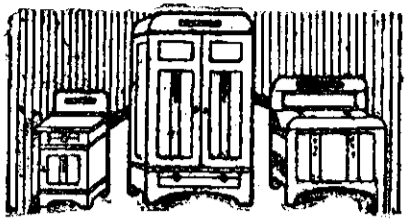
Peste 106.500 bucăți funcționează în toată lumea!

Cea mai veche și mare fabrică de motoare din lume!

Casa fabricii cu aproape 3000 lucrători și funcționari!

FABRICA DE MOBILE

care formează proprietatea mea în temnița din Aiud, fabrică de mobile nou aranjată și magazin, precum și întreprindere de pompe funebre
Urmasul lui Baumann Arnold

LAHNI KÁROLY, Alba-Iulia

(Gyulafehérvár) vis-à-vis de Tribunal.

Magazin de aranjamente, dela cele mai simple până la cele mai frumoase, pentru prânzitoare, dormitoare saloane și camere, covoare, perdele și învăltoare de masă, matrațe de foi cu cadru de lemn și fier. — Serviciu prompt și conștiințios cu prețurile cele mai convenabile. Pentru durabilitatea mobilelor executate în fabrica mea ofer garanță.

NUMAI ÎN SALONUL DE MODE

GEORGE RUMMEL

SIBIU, HONTERUSGASSE Nr. 5.

se execută costumele cele mai bune și strict englezești, precum și alte haine. Pune la dispoziția stim. dame cele mai nouă și clasice jurnale. Ori-ce comandă se execută în 8—10 zile. — La damele din provincie iau probe în 6 ore de două ori. Haine de doliu le execut în 12 ore. — Convingerea e siguranța cea mai bună! — Rugând sprijin

Cu stlmă:
GEORGE RUMMEL

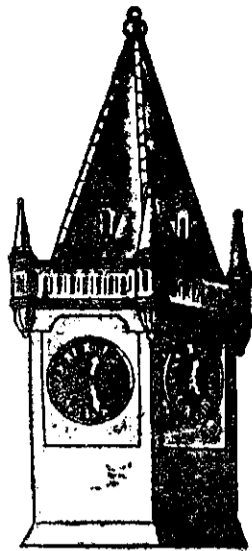

Fabrica nouă de OROLOAGE DE TURN

Sarkadi Zoltán & Comp.

fabricanți de oroloage pentru turnuri
Nagyvárad Damjanics-u. 30.

(Casa proprie)

Recomandăm introducerea admirabilelor oroloage de aramă, care trebuiesc trase tot la 5 zile odată, pentru biserici, palate, primării, fabrici și căsărmi. Se pregătesc oroloage pentru prețuri convenabile, garanția mai mulți ani. Repararea oroloagelor de turn se execută cu minuțiozitate.

EDUARD LEXEN,

tinichigiu și antepriză de instalațiuni

Atelier: Strada Lungă Nr. 63.
Brașov, Právälle: Strada Câbel Nr. 2.

Telefon Nr. 634.

Se recomandă pentru pregătirea muncii de tinichigiu și galanterie la edificii, precum coperișe, și învălțuri de turn, ornamente de metal, vase pentru bucătărie, dulapuri pentru gheață, vase pentru spălat și altele. Specialist în apaducte la case, canalizări, conducerea de gaz de iluminat, și instalarea camerelor de baie.

Lampe de carbid de toffelul dela 3 coroane în sus. — Engrosiștilor li-se dau rabat. Depozit bogat în vâni de scaldat, cămine, closete etc. Serviciu conștiințios. Prețuri moderate. Reparație promptă.

Capital social Cor. 1.200.000.

Telefon nr. 188.

Post sparcassa ungh. 29,349.

Banca generală de asigurare

societate pe acții în
Sibiu — Nagyszeben.

este prima bancă de asigurare românească, înființată de instituttele financiare (băncile) române din Transilvania și Ungaria.

Prezidentul direcțiunii:

PARTENIU COSMA, DIR. EXECUTIV AL „ALBINEI” și PREZIDENTUL „SOLIDARITĂȚII”.

„Banca generală de asigurare” face tot felul de asigurări, ca asigurări contra focului și asigurări asupra vieții în toate combinațiunile. Mai departe mijlocește: asigurări contra spargerilor, contra accidentelor și contra grindinei.

Toate aceste asigurări „Banca generală de asigurare” le face în condițiunile cele mai favorabile.

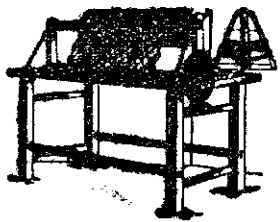
Asigurările se pot face prin orice bancă românească, precum și la agenții și bărbății de încredere ai societății. — Prospecte, tarife și informațiuni se dau gratis și imediat. — Persoanele cunoscute ca acvizitori buni și cu legături — pot fi primite oricând în serviciul societății.

„Banca generală de asigurare” dă informațiuni gratuite în orice afaceri de asigurare fără deosebire că aceste afaceri sunt făcute la ea sau la altă societate de asigurare.

Cel interesat să se adreseze cu încredere la:

„Banca generală de asigurare” DIRECȚIUNEA: SIBIU—NAGYSZELEN (CASA „ALBINA”).
AGENTURA PRINCIPALĂ PENTRU COMITATUL ARAD, BÉKÉS, CSANÁD, BIHOR, TIMEȘ, TORONTÁL, CARAȘ-SEVERIN Arad str. Lázár Vilmos nr. 2. Telefon nr. 850.

Cele mai excelente instrumente pentru săparea de

fântâni arteziene le pregătește și expediază

Várady Lajos,

fabrică de instrumente
Hódmezővásárhely,
VI., Ferencz-utca.

Nu trebuiesc anteprenori; domeniile, comunele, singuraticii: singurii pot face săparea cu instrumentele mele.

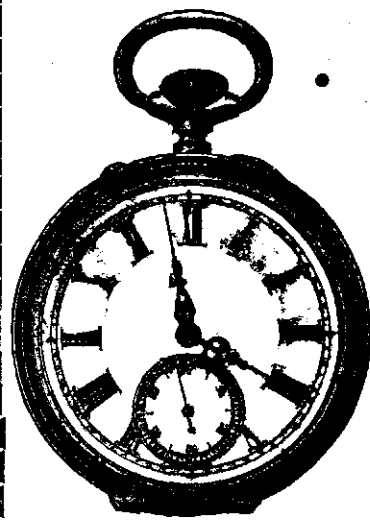
Primlucrător mijlocesc.

Recomand și mașini pentru impletitul de sîrmă.

Catalog de prețuri trimis gratis și franco.

Premiat la 6 expoziții.

O rugare modestă, care nu vă costă nici o oboseală dar Administrației noastre fi poate fi de mare folos. Administrația noastră roagă pe toți cei ce târguiesc și comandă din articolele anunțate în foaia noastră, — să amintească că firma a cetit-o în ziarul acesta.

Cele mai bune

oroloage

cele mai solide și cele mai moderne

juvaericeale

atât pe bani gata, cât și în rate pe lângă chează de 10 ani și prețuri ieftine, livrează cea mai bună prăvălie în această privință în întreaga Ungaria

Brauswetter János

orologer în SZEGED

CATALOG CU 2000 CHIPURI SE TRIMITE GRATUIT.

Notez că numai aceia vor primi catalogul gratuit cari îl cer cu provocare la ziarul „Românul“ (adecă scriu că a cetit anunțul în „Românul“). Correspondețele se fac în limba maghiară, germană și franceză.

Folosește Doamnă

„Crema Margit“ a lui Földes
ca fața să-ți fie curată, tineră și plăcută

„Crema-Margit“ este materia cea mai plăcută de înfrumusețare a doamnelor din elită și este cunoscută în toată lumea. Putere neîntrecută, stă în compunerea ei norocoasă, pielea o întinereste și rezultat favorabil se poate vedea în decurs de câteva ore.

Deoarece „Crema-Margit“ o imitează și falsifică, Vă rugăm a cere numai în cutii închise cu marea originală, pentru că numai pentru aceea își ia orice răspundere fabricantul.

„Crema-Margit“ e nestricăcioasă, nu conține untură, compoziție neamestecată, care în străinătate a produs mare senzație.

Prețul 1 cor. ◀ Săpun Margit 70 fil. ▶ Pudra Margit 1.20 cor.

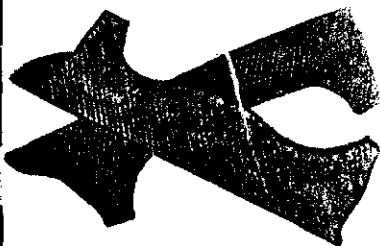
FABRICA:

Laboratoriul lui Földes Kelemen

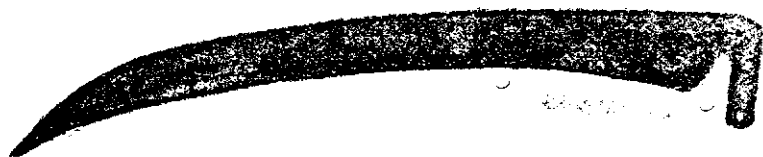
ARAD.

J. Gottstein, fiul, prăvălie de piele și accesorii pentru industria de cojocărie, Nagyszeben, Kleiner Ring 5. curelărie și ciobotărie

Mare depozit de diferite piei lucrate în țară și străinătate. — Specialități de piele. Piele lucioasă și șurțuri de piele. Tălpi Vachè și opinci. Fețe pentru cisme și ghete. Ață pentru mașină și cusut. Sfoară de cusut albă și colorată. Tort diferit. — Păslă, barchet, pânză, tălpi de păslă și asbeth, garnitură de gumă și ciorapi de gumă. Șireturi și postav de curățit ghetele. Cuie de lemn americane. Calapoade pentru ghete și cisme. Cremă și lac și diferite articole.

Să ne credeți că este în interesul D-TRĂ dacă comandați coasa „Koronagyémánt“

Cu coasa „Koronagyémánt“

bătută odată se poate cosi ziua întreagă deoarece e făcută din oțel-diamant, coase rele și mol nu se găsec între ele. Pentru trănicia fiecărei bucăți garantăm.

75 80 85 90 95 100 110 cm. la comanda de 10
Prețul: 1 buc. 1-90 1-90 2.— 2-90 2-40 3-90 3-60 cor. buc. 1 se dă rabat.

Comandele se pot face prin trimiterea banilor înainte sau pe lângă rambursă la

Lengyel Testvérek magazin de coasa „Koronagyémánt“

Kaposvár, Fő-utca 22 T.

Ligeti Sándor,

colorator de geamuri, atelier industrial pentru mozaicuri de sticlă și rame de aramă.

Budapest,

IV. Papnevelde-utca 8. sz.

Lucrează artistic geamuri de biserică colorate, mozaicuri de sticlă și rame de aramă dela cele mai simple până la cele mai complicate, cu prețuri moderate. — Geamurile aproape tuturor bisericilor grcat. sunt lucrate în atelierul meu, între cari și ferestrite bisericii noui zidite din Szász-Ujfalu (lângă Aiud) toate sunt lucrate în atelierul meu propriu.